

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av upphovsrättslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning i upphovsrättslagen skall ändras. Enligt bestämmelserna har upphovsmannen rätt att få ersättning för vidareförsäljning av bildkonstverk som han eller hon har framställt.

Ersättningen är vid yrkesmässig och offentlig vidareförsäljning av ett bildkonstverk fem procent av bildkonstverkets försäljningspris exklusive mervärdesskatt.

Genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om upphovsmannens rätt till ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk (följerätt) förutsätter vissa ändringar i gällande lag.

Genom direktivet harmoniseras de kategorier av bildkonstverk som omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning (följerätten), sättet att beräkna ersättningen och den försäljning som omfattas av ersättningen. Efter lagändringen skall fotografiska verk omfattas av följerätten.

Direktivet förutsätter att följerätten skall gälla vid all vidareförsäljning vid vilken yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden deltar såsom säljare, köpare eller förmedlare. Vidareförsäljning från privatpersoner till museer som är öppna för allmänheten skall dock inte omfattas av tillämpningsområdet.

I propositionen föreslås att ansvaret för be-

talningen av ersättningen för vidareförsäljning skall bäras av den i försäljningen deltagande säljare och förmedlare som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden. Endast i det fall då ingen annan yrkesmässigt verksam aktör på konstmarknaden deltar i försäljningen, skall ansvaret för betalningen av ersättningen för vidareförsäljningen bäras av en köpare som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden.

Ersättningen för vidareförsäljning föreslås bli ändrad så, att procentsatserna avtar vid högre försäljningspris på bildkonstverk. I lagen fastställs ett lägsta försäljningspris för vilket ersättning inte tas ut. Ersättningens högsta belopp begränsas till 12 500 euro.

Det föreslås att den internationella tillämpningen av bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning skall preciseras. Enligt förslaget skall ömsesidighetsprincipen tillämpas på medborgare i stater som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Endast upphovsmän till verk som har sitt ursprung i sådana länder som har en lagstiftning som medger en motsvarande rätt för upphovsmän till verk som har sitt ursprung i gemenskapens medlemsstater kan kräva ersättning för vidareförsäljning i Finland.

Lagen avses träda i kraft i enlighet med direktivet den 31 december 2005.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning och praxis.....	4
2.2. Internationellt skydd	6
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	7
3.1. Följerättsdirektivet och de ändringar i lagstiftningen som genomförandet av direktivet föranleder	7
3.1.1. Allmänt	7
3.1.2. Direktivets innehåll.....	8
Kapitel I. Räckvidd	8
Artikel 1. <i>Följerättens innehåll</i>	8
Artikel 2. <i>Konstverk som följerätten avser</i>	10
Kapitel II. Särskilda bestämmelser.....	10
Artikel 3. <i>Beloppsgräns</i>	10
Artikel 4. <i>Procentsatser</i>	11
Artikel 5. <i>Beräkningsunderlag</i>	12
Artikel 6. <i>Ersättningsberättigade följerättsinnehavare</i>	12
Artikel 7. <i>Ersättningsberättigade följerättsinnehavare som är medborgare i tredje land</i>	13
Artikel 8. <i>Skyddstiden för följerätten</i>	14
Artikel 9. <i>Rätt att erhålla uppgifter</i>	14
Kapitel III. Slutbestämmelser	14
Artikel 10. <i>Tillämpning i tiden</i>	14
Artikel 11. <i>Översynsklausul</i>	15
Artikel 12. <i>Genomförande</i>	15
Artikel 13. <i>Ikraftträdande</i>	15
4. Propositionens konsekvenser	15
4.1. Samhälleliga konsekvenser	15
4.2. Konsekvenser för myndigheterna	16
4.3. Ekonomiska konsekvenser	16
5. Beredningen av ärenden.....	17
5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial.....	17
5.2. Remissyttranden och hur de har beaktats.....	17
5.3. Samband med andra propositioner	17
DETALJMOTIVERING.....	18
1. Lagförslag.....	18

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter.....	22
3. Ikraftträdande.....	22
4. Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning.....	22
LAGFÖRSLAGEN.....	24
om ändring av upphovsrättslagen.....	24
BILAGA.....	26
PARALLELLTEXT	26
om ändring av upphovsrättslagen.....	26

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Upphovsrättslagstiftningens viktigaste målsättning är att stödja skapande intellektuellt arbete i dess olika former. Genom att erkänna upphovsmännens rättigheter att bestämma om utnyttjandet av sina verk uppmuntrar samhället till skapande verksamhet.

Trygga betingelser för produktion och tillhandahållande av kulturförnödenheter utgör en grundval för utvecklingen av den nationella kulturen och samhället. Upphovsrätten skyddar litterära och konstnärliga verk, såsom skönlitterära och beskrivande verk, musikaliska och sceniska verk, filmverk, fotografiska verk och andra bildkonstverk samt alster av byggnadskonst, konsthantverk och konstindustri.

Upphovsrätten ger upphovsmannen både ekonomiska och moraliska rättigheter. De ekonomiska rättigheterna innefattar uteslutande rätt för upphovsmannen att förfoga över ett verk genom att framställa exemplar av det och genom att göra det tillgängligt för allmänheten, i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konstart eller i annan teknik.

Den gällande upphovsrättslagen (404/1961) är från 1961. Bestämmelser om upphovsmannens rätt till ersättning för vidareförsäljning av bildkonstverk togs in i lagen 1995 (446/1995). Det ansågs motiverat att föreskriva om ersättning för vidareförsäljning så att upphovsmannens och dennes rättsinnehavares andel skulle kunna tryggas då verken utnyttjas i konsthandeln. Vidareförsäljning är vanlig i fråga om bildkonstverk och vidgar ofta användarkretsen och publiken.

Den ersättning som betalas för försäljning av bildkonstverk gäller endast sådana fall då upphovsmannen första gången varaktigt har överlåtit sitt verk och verket säljs offentligt på t.ex. en konstauktion eller yrkesmässigt på något annat sätt.

De första bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning utfärdades i den franska upphovsrättslagen 1920 och idag har flera tiotal stater motsvarande bestämmelser.

Inom Europeiska unionen har Belgien,

Spanien, Italien, Luxemburg, Portugal, Sverige, Tyskland, Finland och Danmark infört ersättning för vidareförsäljning. Av de nya medlemsstaterna inom Europeiska unionen har Lettland, Litauen, Polen, Slovakien, Tjeckiska republiken, Ungern och Estland bestämmelser om detta.

Även Island har infört bestämmelser om upphovsrättslig ersättning för vidareförsäljning. I Norge grundar sig det gällande systemet för vidareförsäljning av bildkonst på den offentlighetsrättsliga lagstiftningen.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Bestämmelser om ersättning för vidareförsäljning finns i 2 b kap. i upphovsrättslagen. I Finland har upphovsmannen rätt att för yrkesmässig och offentlig vidareförsäljning av bildkonstverk få fem procent av ett verks försäljningspris exklusive mervärdesskatt. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 maj 1995.

Konstauktioner, konstgallerier och andra näringsidkare med verksamhet inom konsthandeln idkar yrkesmässig och offentlig vidareförsäljning av bildkonstverk. Konsthandel i samband med utställningar och andra motsvarande evenemang är också sådan offentlig konsthandel som avses i lagen.

Bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning gäller inte första försäljning utan endast vidareförsäljning av verk som upphovsmannen har överlåtit. Ersättning betalas således inte t.ex. om ett galleri säljer ett bildkonstverk för konstnärens räkning. Rätten till ersättning för vidareförsäljning gäller inte heller i sådana fall då ett verk som inte tidigare har överlåtit kommer i en persons ägo på grund av giftorätt, arv eller testamente och personen säljer verket.

Handeln mellan privatpersoner faller utanför regleringen om ersättning för vidareförsäljning.

Rätten till ersättning för vidareförsäljning gäller under den upphovsrättsliga skyddstiden.

Rätten till ersättning är personlig och kan

inte överlåtas. Den personliga rätten innebär att rätten inte får utmätas hos upphovsmannen själv eller hos någon, till vilken rätten övergått på grund av giftorätt, arv eller testamente. Däremot kan ersättningar som betalas till upphovsmän eller deras rättsinnehavare utmätas och rättsinnehavarna får själva använda ersättningarna på det sätt de önskar.

Rätten till ersättning för vidareförsäljning kan inte överlåtas, dvs. rätten kan inte säljas eller annars överlåtas till tredje man, t.ex. skänkas bort eller bytas ut.

På rätten till ersättning för vidareförsäljning, liksom på annan upphovsrätt, skall enligt 41 § i upphovsrättslagen bestämmelserna om giftorätt, arv och testamente tillämpas. Rätten till ersättning kan således gå i arv eller överföras till tredje man genom avvittring eller testamente.

Rätten till ersättning för vidareförsäljning gäller sådana bildkonstverk som avses i 1 § och 2 b kap. i upphovsrättslagen. Bildkonstverk har inte definierats närmare i upphovsrättslagen. I motiveringen till den regeringsproposition (RP 287/1994 rd) som gäller ersättning för vidareförsäljning konstaterades att rätten skall gälla upphovsrättsligt skyddade målningar, skulpturer, teckningar, textilkonstverk, grafiska verk, installationer, videokonstverk och andra motsvarande verk.

Rätten till ersättning för vidareförsäljning gäller inte vidareförsäljning av alster av byggnadskonst och fotografiska verk och inte heller av sådana alster av konsthantverk eller konstindustri som har framställts i flera exemplar. Däremot omfattas unika exemplar av konsthantverk och konstindustri av ersättningen. Således omfattar bestämmelsen inte alster av konsthantverk och konstindustri i serieproduktion eller alster av byggnadskonst.

Rätten till ersättning för vidareförsäljning uppstår när ett bildkonstverk säljs. I förarbetena till lagen sägs att den försäljning som sker efter den första försäljningen utlöser skyldigheten att betala ersättning. Om ett verk inte har överlåtits varaktigt under upphovsmannens livstid uppstår rätten till ersättning för vidareförsäljning av bildkonstverket i framtiden då den som genom arv, avvittring eller testamente har fått äganderätten till verket överlåter det tidigare icke överlåtna verket.

Ersättningarna för vidareförsäljning tas ut av en organisation som företräder finländska upphovsmän och som undervisningsministeriet för viss tid, högst fem år, har godkänt för denna uppgift. Upphovsmannens rätt till ersättning förfaller, om inte yrkande på ersättning bevisligen har framställts till organisationen inom tre år efter utgången av det kalenderår då försäljningen av verket i fråga ägde rum.

Ändring i undervisningsministeriets beslut om godkännande av en organisation får inte sökas genom besvär. Undervisningsministeriet kan i sitt beslut ställa villkor för godkännande och ge organisationen närmare anvisningar om uppbörden av ersättning och om användningen av medlen. Om organisationen inte iakttar föreskrifterna eller underlåter att lämna de uppgifter som behövs för övervakning till undervisningsministeriet, kan ministeriet återkalla godkännandet av organisationen.

Genom beslut av undervisningsministeriet har Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry (nedan Kuvasto ry) godkänts som den organisation som uppbär ersättning. Ersättning för vidareförsäljning kan betalas på ett giltigt sätt endast till Kuvasto ry. Kuvasto ry redovisar de ersättningar som tagits ut till alla rättsinnehavare, dvs. även till dem som inte är organisationens medlemmar eller kunder.

Det är motiverat att organisationen godkänns genom beslut av undervisningsministeriet och övervakas av ministeriet på grund av de offentliga intressen som hänför sig till saken. Organisationen skall bl.a. behandla medlemmar och icke medlemmar jämlikt.

I de fall då upphovsmannen inte efterlämnar rättsinnehavare och rätten inte har överförts genom testamente, kan ersättningarna enligt lagen användas till upphovsmännens gemensamma ändamål. Organisationen skall även redovisa medlen att användas för upphovsmännens gemensamma ändamål om de upphovsmän och deras rättsinnehavare för vilkas räkning organisationen har tagit ut ersättningar för vidareförsäljning inte påträffas trots år av efterspaningar.

För betalningen av ersättningen och redovisningen av försäljning som innefattar betalningsskyldighet ansvarar yrkesmässigt verksamma auktionsförrättare och konst-

handlare, oberoende av om de verkar i egen-
skap av säljare, förmedlare eller motsvarande.
Det väsentliga är att de idkar sådan yrkesmässig
och offentlig försäljning av bildkonstverk som
avses i 2 b kap. Ersättning betalas för
finländska och utländska konstverk som har
sålts i Finland.

Ersättningen beräknas utifrån bildkonst-
verkets försäljningspris exklusive mervärdesskatt.
Den största ekonomiska betydelsen har vidareförsäljning
som sker genom förmedlare, t.ex. vid auktioner.

Vid auktioner anses försäljningspriset vara
det s.k. klubbade priset, på basis av vilket ersättningen
för vidareförsäljning räknas ut. I det klubbade
priset ingår förmedlarens försäljningsprovision,
som är 12—15 % av föremålets försäljningspris.
På det klubbade priset läggs dessutom en inropsavgift,
som är 12—14 % av det sista anbudet. Mervärdesskatt
skall betalas både på försäljningsprovisionen
och inropsavgiften. Skatten beaktas dock inte när
ersättningen för vidareförsäljning räknas ut.
Den mervärdesskatt som förmedlaren betalar
hänför sig inte till priset på själva konstverket,
eftersom förmedlaren inte i något skede äger
konstverket utan detta övergår direkt från
säljarens i köparens ägo.

En yrkesmässigt verksam konsthandlare köper
i allmänhet konstverken. När ersättning för
vidareförsäljning räknas ut bildas således
försäljningspriset inom konsthandeln på ett
annat sätt än vid auktioner. När ett verk
säljs vidare ingår en mervärdesskatt på 22 %
i försäljningspriset. Mervärdesskatten dras
av från försäljningspriset innan ersättningen
för vidareförsäljning räknas ut. Vid konstförsäljning
betalar inte köparen någon avgift som motsvarar
inropsavgiften. I försäljningspriset ingår dock
ofta en försäljningsprovision.

Försäljaren är skyldig att årligen avge en
redovisning över försäljningen av verk till den
organisation som har hand om uppbörden av
ersättning. Organisationen har dessutom rätt
att kräva att säljaren lämnar de uppgifter för
högst tre kalenderår före redovisningsåret
som behövs för att riktigheten i redovisningen
skall kunna fastställas.

Ersättning tas ut endast för sådana försäljningar
som äger rum efter det att ett verk första
gången varaktigt har överlåtits av upphovsmannen
eller dennes närmaste krets.

Enligt 27 § 2 mom. i upphovsrättslagen in-

nefattar överlåtelse av exemplar inte överlåtelse
av upphovsrätt. Om upphovsmannen t.ex. har
testamenterat ett exemplar av ett verk till
någon annan än en arvinge får upphovsmannens
rättsinnehavare rätt till ersättning för vidareförsäljning
först då testamentstagaren första gången säljer
eller annars varaktigt överlåter det verk som han
eller hon fått genom testamente och som inte
tidigare har överlåtits. En överlåtelse som
upphovsmannens rättsinnehavare har gjort efter
upphovsmannens död likställs således med en
överlåtelse som upphovsmannen gör under sin
livstid.

Upphovsmannen kan genom testamente ha
överlåtit till testamentstagaren ett exemplar av
ett verk och rätten till ersättning för vidareförsäljning
av verket och eventuellt av andra verk av
upphovsmannen eller så endast rätten till
ersättning för vidareförsäljning av upphovsmannens
bildkonstverk.

2.2. Internationellt skydd

Det viktigaste internationella avtalet om
upphovsrätt är Bernkonventionen för skydd
av litterära och konstnärliga verk (FördrS
79/1986) från 1886 (nedan Bernkonventionen).
Bestämmelser om ersättning vid vidareförsäljning
togs in i artikel 14ter i Bernkonventionen 1948.
Enligt bestämmelserna har i fråga om originalkonstverk
samt författares och kompositörers originalmanuskript
upphovsmannen – eller, efter hans död, de personer
eller institutioner som den nationella lagstiftningen
bestämmer – en icke överlåtbar rätt till del i
de försäljningar av verket, som företas sedan
upphovsmannen själv avhått sig detta.

I Bernkonventionen är rätten till ersättning
för vidareförsäljning ingen minimirättighet som
tillkommer upphovsmannen utan de fördragsslutande
länderna kan fritt välja om rätten till ersättning
skall tas in i den nationella lagstiftningen.
Nationell behandling tillämpas inte på ersättning
för vidareförsäljning, utan rätten till ersättning
grundar sig på ömsesidighet. Med stöd av
Bernkonventionen kan rätt till ersättning för
vidareförsäljning krävas av en annan fördragsslutande
stat endast om lagstiftningen i upphovsmannens
hemland medger ett sådant skydd och den andra
fördragsslutande staten har bestämmel-

ser om denna rätt. I dessa fall beviljas skydd inom ramen för lagstiftningen i den fördragslutande stat, där skyddet krävs.

Artikel 14ter i Bernkonventionen skrevs även in i oförändrad form i den reviderade texten av Bernkonventionen 1971, vilken Finland för sin del satt i kraft genom en lag (770/1986) den 11 juli 1986.

När bestämmelser om ersättning för vidareförsäljning togs in i den finländska upphovsrättslagen 1995 var Finland redan medlem i Europeiska gemenskapen. Inom gemenskapen hade man nyligen undersökt förhållandet mellan skyddsformer som grundar sig på medborgarskap och principen om icke diskriminering enligt artikel 12 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (artikel 6 i EES-avtalet) bland medborgarna i medlemsstaterna. Av EG-domstolens beslut i det s.k. Phil Collins-fallet (C92/92, C326/92) framgår att en medlemsstat inte kan åberopa eventuella krav på ömsesidighet i den nationella lagen för att vägra medborgare från andra medlemsstater skydd. Enligt principen om icke diskriminering i EES-avtalet omfattar principen också medborgarna i EES-länder.

Av denna orsak ansågs det klarast att utvidga tillämpningen av ersättning vid vidareförsäljning på medborgare i EES-länder genom uttryckliga bestämmelser om att skydd beviljas utan krav på ömsesidighet. Bestämmelsen skrevs in i 63 § 3 mom. i upphovsrättslagen.

Avsikten med detta var dock inte att Finland skulle avvika från den allmänna utgångspunkten i artikel 14ter i Bernkonventionen, enligt vilken skydd i allmänhet skall beviljas under förutsättning av ömsesidighet.

Eftersom avsikten inom Europeiska unionen är att ömsesidighetsprincipen skall börja tillämpas inom hela unionen efter det att följerrättsdirektivet har genomförts nationellt i medlemsländerna är det fortfarande klarast att till bestämmelserna om internationell tillämpning i den finländska upphovsrättslagen foga en uttrycklig bestämmelse om att principen om ömsesidighet skall tillämpas på medborgare i länder som inte hör till EES. Saken behandlas nedan i samband med artikel 7.2 i direktivet.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Följerättsdirektivet och de ändringar i lagstiftningen som genomförandet av direktivet föranleder

3.1.1. Allmänt

Inom Europeiska unionen togs de första stegen mot ett direktiv om ersättning för vidareförsäljning i arbetsprogrammet för 1990. Europaparlamentets och rådets direktiv antogs dock först i september 2001.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/84/EG om upphovsmannens rätt till ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk (följerätt) antogs den 27 september 2001 och publicerades i Europeiska gemenskapernas officiella tidning den 13 oktober 2001 (nedan följerrättsdirektivet eller direktivet). Enligt direktivet skall de ändringar i den nationella lagstiftningen som är nödvändiga för att följa direktivet sättas i kraft senast den 31 december 2005.

Europeiska gemenskapernas harmoniserade lagstiftning har sammanlagt sju direktiv som gäller upphovsrätt och närstående rättigheter. Till dessa direktiv hör direktiven om rättsligt skydd för datorprogram (91/250/EEG), uthyrnings- och utlåningsrättigheter samt vissa upphovsrätten närstående rättigheter (92/100/EEG), satellitsändningar och vidare-sändning via kabel (93/83 EEG), skyddstid (93/98/EEG), databaser (96/9/EG) och harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informations-samhället (2001/29/EG).

Det direktiv om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (2004/48/EG) som antogs 2004 syftar till att harmonisera medlemsstaternas bestämmelser om förbättrande av genomförandet av de immateriella rättigheterna.

Följerättsdirektivet är det sjunde direktivet som enbart gäller området för upphovsrätten. Följerättsdirektivet gäller endast en viss grupp av rättsinnehavare i motsats till det övergripande direktiv om upphovsrätten i informationssamhället som antogs tidigare samma år och som gäller upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter.

Syftet med följerrättsdirektivet är att tillför-

säkra upphovsmannen till ett originalkonstverk en personlig och icke överlåtbar rätt till en ekonomisk del vid vidareförsäljningar av verket.

Rätten till ersättning för vidareförsäljning ger upphovsmannen till ett bildkonstverk möjlighet att få en ekonomisk del i försäljningar av sitt unika verk på samma sätt som andra upphovsmän får ersättning för senare utnyttjande av sina verk.

Enligt punkt 4 i ingressen till direktivet utgör följerrätten en integrerad del av upphovsrätten och är en viktig förmånsrätt för upphovsmannen. Införandet av en sådan rätt i samtliga medlemsstater tillgodoser behovet av att ge upphovsmän en rimlig och enhetlig skyddsnivå.

Av Europeiska unionens 25 medlemsstater har 19 stater infört nationella bestämmelser om ersättning för vidareförsäljning. I de olika medlemsstaternas gällande bestämmelser om ersättning för vidareförsäljning finns dock olikheter i fråga om vilka verk som omfattas av rätten, personer som har rätt till ersättning, procentandelar som tillämpas, vilka försäljningar som omfattas av rätten till ersättning och beräkningsgrunden för ersättningen. Dessa olikheter påverkar avsevärt den inre marknadens konkurrensmiljö och leder till en snedvriden konkurrens och omlokaliseringar av försäljningen inom gemenskapen.

Enligt direktivet är det däremot inte nödvändigt att undanröja eller hindra uppkomsten av olikheter som inte kan förväntas ha återverkningar på den inre marknaden.

Skyldigheterna i direktivet uppfyller således subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Enligt punkt 15 i ingressen är det nödvändigt att vidta harmoniseringsåtgärder för att rätta till olikheter i medlemsstaternas lagstiftning på de områden där det är troligt att sådana olikheter skapar eller bevarar snedvridna konkurrensvillkor.

Ekonomiska och sociala kommittén har 1996 i sitt uttalande angående förslaget till direktiv konstaterat att bestämmelserna skapar en enhetlig ram som främjar en smidig verksamhet på marknaden för modern konst och samtidskonst inom Europeiska unionen. Enligt kommittén främjar ersättningen för vidareförsäljning även produktionsutvecklingen inom konstbranschen.

I punkt 20 i ingressen till direktivet konsta-

teras att det i medlemsstaterna bör införas effektiva regler som grundas på erfarenheter på nationell nivå av följerrätten.

I punkt 21 i ingressen konstateras att de kategorier av konstverk som omfattas av följerrättsdirektivet bör harmoniseras.

Den inre marknaden för modern och samtida konst internationaliseras i allt snabbare takt på grund av den nya ekonomin. Till detta bidrar också att få länder utanför Europeiska unionen erkänner följerrätten.

3.1.2. Direktivets innehåll

Kapitel I. Räckvidd

Artikel 1. Följerrättens innehåll

Enligt artikel 1.1 skall medlemsstaterna till förmån för upphovsmannen till ett originalkonstverk införa en följerrätt som definieras som en oförytterlig rätt som innebär rätt till ersättning som är grundad på försäljningspriset vid all vidareförsäljning av verket efter upphovsmannens första överlåtelse.

Rätten till ersättning vid vidareförsäljning kan inte överlåtas till tredje man men den kan, liksom andra ekonomiska rättigheter som hör till upphovsrätten, med stöd av bestämmelserna om arv överföras på grund av upphovsmannens död. I punkt 27 i ingressen till direktivet konstateras att genom direktivet ingrips inte i medlemsstaternas lagstiftning om arvsrätt. Efterträdande rättsinnehavare har full rätt till ersättning för vidareförsäljning efter upphovsmannens död.

Överlåtelse av äganderätten till ett bildkonstverk på grund av giftorätt, arv eller testamente anses inte vara en sådan första överlåtelse som avses i direktivet. Vidareförsäljning omfattas av rätten till ersättning först efter det att den som rätten har överlåtits till säljer verket första gången.

Det är inte heller möjligt att ens på förhand avstå från följerrätten. Bestämmelsen hänvisar till den del av den oförytterliga rätten som gäller upphovsmannens förhållande till den instans som är skyldig att betala ersättning.

Följerrätten enligt artikel 1.2 skall gälla vid all vidareförsäljning vid vilken yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden deltar, såsom säljare, köpare eller förmedlare. Enligt direktivet är dessa bl.a. auktionskammare, konst-

gallerier och konsthandlare i allmänhet. Bestämmelsen är inte uttömmande utan de instanser som nämns i artikeln är exempel på sådana instanser som enligt direktivet är yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden.

I punkt 18 i ingressen konstateras särskilt att följerrätten inte omfattar sådan vidareförsäljning som äger rum mellan privatpersoner utan medverkan av personer som är yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden.

I enlighet med direktivet kan även museer i princip vara yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden. I ingressen konstateras dock att rätten inte bör utvidgas till att omfatta vidareförsäljning från privatpersoner till museer som inte bedriver vinstgivande verksamhet och som är öppna för allmänheten.

Direktivet ger ingen anvisning om hur yrkesmässigheten hos dem som är tillfälligt verksamma på konstmarknaden skall bedömas. Huruvida en privat konstsammlare som har börjat sälja bildkonstverk ur sin samling skall anses som en yrkesmässigt verksam aktör på konstmarknaden bör avgöras i varje enskilt fall.

I artikel 1.3 ges medlemsstaterna möjlighet att föreskriva att den rätt som avses i punkt 1 inte skall gälla vidareförsäljning när säljaren har förvärvat konstverket direkt av upphovsmannen mindre än tre år före vidareförsäljningen och då vidareförsäljningspriset inte överstiger 10 000 euro. I punkt 18 i ingressen motiveras bestämmelsen med den speciella situation som uppstår när konstgallerier förvärvar konstverk direkt av upphovsmannen. Enligt ingressen bör även konstnärens intressen beaktas genom att på detta sätt begränsa försäljningspriset på verk som säljs vidare.

Enligt artikel 1.4 skall ersättningen betalas av säljaren. Enligt direktivet får medlemsstaterna också föreskriva att en annan av de fysiska eller juridiska personer som avses i artikel 1.2 än säljaren skall vara ensam ansvarig för betalningen av ersättningen eller dela det ansvaret med säljaren.

I punkt 25 i ingressen preciseras att säljaren är antingen den person eller det företag i vars namn försäljningen genomförs.

Upphovsrättslagen. Enligt lagen gäller rätten till ersättning för vidareförsäljning offentlig och yrkesmässig vidareförsäljning och rätten uppstår när ett bildkonstverk säljs.

I allmänhet är upphovsmannen till verket den första säljaren. Enligt den vedertagna tolkningen av lagen uppstår rätten till ersättning för vidareförsäljning även då en person fått äganderätten till ett verk som inte tidigare har överlåtits t.ex. i arv och säljer det. Det föreslås att bestämmelsen om tidpunkten för när rätten uppstår förtydligas på denna punkt.

Det föreslås vidare att upphovsrättslagen preciseras i enlighet med artikel 1.1. i direktivet så att följerrätten skall gälla vid all vidareförsäljning av bildkonstverk vid vilken yrkesmässigt verksamma aktörer på konstmarknaden deltar, såsom säljare, köpare eller förmedlare. Den föreslagna ändringen av tillämpningsområdet inverkar på de vidareförsäljningar som omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning och på de instanser som är ansvariga för betalningen.

Det föreslås att upphovsrättslagen i enlighet med artikel 1.1 i direktivet dessutom ändras så att rätten till ersättning för vidareförsäljning inte i något skede kan överlåtas efter det att den uppstått. Således behövs inte direktivets onödiga precisering ”inte ens på förhand”.

I direktivet tas inte ställning till situationer där verk säljs över gränsen till ett annat land. Inom gemenskapen äger vidareförsäljning även i någon mån rum över medlemsstaternas gränser eller mellan medlemsstater och tredjeländer liksom även via auktioner på nätet. I fråga om förmedling av konstverk över gränserna är platsen där ett bildkonstverk säljs avgörande vid tillämpningen av lagen i Finland.

Bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning i upphovsrättslagen gäller endast vidareförsäljning av konstverk i Finland.

Således föreslås att till bestämmelserna om internationell tillämpning i 8 kap. i upphovsrättslagen skall fogas en uttrycklig bestämmelse om att bestämmelserna i 2 b kap. om ersättning för vidareförsäljning endast skall tillämpas på vidareförsäljning av konstverk i Finland.

Det faller sig naturligt att på internationell konsthandel tillämpa internationella privaträttsliga bestämmelser om handel med lös egendom med stöd av vilka en affärs eventuella anknytningar till olika länder kan bedömas. Vid vidareförsäljning av bildkonstverk skall lagen i det land där säljaren har sin

hemort eller sitt driftställe tillämpas. I fråga om köp på t.ex. börs eller auktion tillämpas lagen i det land, där börsen finns eller auktionen förrättas (Lagen om tillämplig lag vid lösöreköp av internationell karaktär 387/1964).

Artikel 2. *Konstverk som följerätten avser*

I enlighet med artikel 1.1 i direktivet gäller ersättningen för vidareförsäljning ”originalkonstverk”. I artikel 2.1. i direktivet definieras originalkonstverk som bildkonstverk (i den engelskspråkiga direktivtexten ”works of graphic or plastic art”). För att bildkonstverken skall vara originalkonstverk förutsätts i direktivbestämmelsen att verken skall ha utförts av konstnären själv eller att det rör sig om exemplar som anses som originalkonstverk.

I bestämmelsen ingår en definition av bildkonstverk som dock inte är uttömmande. Enligt definitionen är bildkonstverk bl.a. målningar, collage, teckningar, grafik, litografier, skulpturer, vävda tapeter eller bonader, keramiska föremål, glasföremål och fotografier.

I artikel 2.2 definieras vilka exemplar som anses vara originalkonstverk. Som originalkonstverk anses exemplar av konstverk som har framställts i begränsat antal av konstnären själv eller med dennes tillstånd. Enligt direktivet skall sådana exemplar i normalfallet vara numrerade, signerade eller på annat sätt vederbörligen godkända av konstnären.

I direktivet ges inga anvisningar om vad som avses med begränsat antal. Inom olika områden görs ett mer eller mindre fastslaget antal exemplar som numreras och signeras av konstnären och som ersättningen för vidareförsäljning kan tillämpas på. I fråga om verk inom vissa områden, t.ex. grafiska verk, är det i praktiken svårt att göra en sådan indelning som anges i direktivet och som baserar sig på originalkonstverk och exemplar av dessa.

I enlighet med punkt 2 i ingressen gäller följerätten ett fysiskt exemplar av ett verk, dvs. det medium eller det underlag som använts för framställningen av verket. Vilken teknik och vilket material som helst kan användas vid framställning av bildkonstverk. De vävda tapeter och bonader, keramiska fö-

remål och glasföremål som nämns i direktivet är exempel på tekniker och material som används vid framställningen. Direktivet hindrar inte att upphovsrätten även tillämpas på andra bildkonstverk än de som räknas upp i bestämmelsen.

Upphovsrättslagen. Upphovsrättslagens 2 b kap. om ersättning för vidareförsäljning gäller, liksom även direktivet, bildkonstverk. Bildkonstverk är även en av de kategorier av verk som enligt 1 § skall omfattas av upphovsrätten. Hit hör alla de kategorier av bildkonstverk som nämns i exempelförteckningen i artikel 2 i direktivet. Ersättning för vidareförsäljning tillämpas även på andra kategorier av bildkonstverk. Exempel på sådana kategorier är de videoverk och installationer som nämns i motiveringen i en regeringsproposition om ersättning för vidareförsäljning. Installationer och videoverk har omfattats av rätten till ersättning alltsedan bestämmelserna om rätt till ersättning infördes men i praktiken har ingen ersättning tagits ut för dem. Direktivet tillåter att dessa kategorier av bildkonstverk omfattas av rätten till ersättning även i fortsättningen.

I enlighet med 26 i § i upphovsrättslagen gäller inte ersättningen för vidareförsäljning av alster av byggnadskonst eller fotografiska verk och inte heller av sådana alster av konsthantverk eller konstindustri som har framställts i flera exemplar.

I propositionen föreslås att fotografiska verk skall omfattas av ersättningen för vidareförsäljning. Fotografiska verk är enligt 1 § i upphovsrättslagen en kategori av bildkonstverk. Ersättning skall även betalas för vidareförsäljning av alster av konsthantverk eller konstindustri, om de är exemplar av verk som kan anses som bildkonstverk och om de övriga villkoren i lagen uppfylls.

Kapitel II. **Särskilda bestämmelser**

Artikel 3. *Beloppsgräns*

Enligt artikel 3.1 är det upp till medlemsstaterna att fastställa ett lägsta försäljningspris från och med vilket försäljning enligt artikel 1 skall omfattas av följerätten.

I artikel 3.2 föreskrivs att det lägsta försäljningspriset inte i något fall får överstiga 3 000 euro.

Bestämmelserna i direktivet gör det möjligt att inte ta ut ersättning vid försäljningsbelopp som understiger det lägsta försäljningspriset. På så sätt kan man undvika uttags- och förvaltningskostnader som är oproportionerligt höga i förhållande till konstnärens vinst.

Den finländska konstmarknaden är, liksom konstmarknaden i de övriga nordiska länderna, liten och priserna vid vidareförsäljning är ofta lägre än i övriga Europa. Vid behandlingen av direktivet krävde Finland, Sverige och Danmark att medlemsstaterna skall ges möjlighet att i sin nationella lagstiftning fastställa nationella beloppsgränser som är lägre än gemenskapens beloppsgräns.

Genom nationella beloppsgränser kan även nya konstnärers intressen främjas. I punkt 22 i ingressen uppskattas dessa nationella bestämmelser med tanke på beloppens ringa storlek inte få någon avgörande effekt på en väl fungerande inre marknad.

Upphovsrättslagen. Det föreslås att det i upphovsrättslagen i enlighet med kraven i direktivet skall föreskrivas om ett lägsta försäljningspris för konstverk som omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning. I propositionen föreslås att man fastställer ett lägsta försäljningspris som motsvarar det nuvarande försäljningspriset, dvs. 255 euro exklusive mervärdesskatt.

I Danmark är avsikten att fastställa ett lägsta försäljningspris som motsvarar ett försäljningspris som, omvandlat från danska kronor, uppgår till på 260 euro. I Frankrike föreslås det lägsta försäljningspriset på bildkonstverk som omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning uppgå till 250 euro. I Tyskland har det lägsta försäljningspriset hittills varit endast 50 euro. Den nivå som nu föreslås i fråga om lägsta försäljningspris kan således anses motiverad vid jämförelse med andra länder i Europa.

Artikel 4. *Procentsatser*

Enligt punkt 23 i ingressen varierar de procentsatser som har fastställts av medlemsstaterna för tillämpning av följerätten betydligt. För att den inre marknaden skall kunna fungera väl är det nödvändigt att i största möjliga utsträckning fastställa enhetliga procentsatser. Enligt punkt 24 i ingressen till direktivet är det i syfte att tillfredsställa alla de oli-

ka intressena på marknaden för originalverk önskvärt att det inrättas ett system med avtagande procentsatser för olika prisskikt.

I punkt 24 i ingressen konstateras också att risken för omlokalisering av försäljning och kringgående av gemenskapens regler om följerätten minskas genom att olika procentsatser fastställs för de olika prisskikten. I artikel 4 föreskrivs om ersättningsbelopp vid vidareförsäljning och om hur ersättningen skall beräknas.

Enligt artikel 4.1 punkt a fastställs ersättningen på basis av ett konstverks försäljningspris enligt följande: ersättningen är 4 % av den del av försäljningspriset som inte överstiger 50 000 euro. Enligt punkt b är ersättningen 3 % av den del av försäljningspriset som ligger mellan 50 000,01 och 200 000 euro, enligt punkt c 1 % av den del av försäljningspriset som ligger mellan 200 000,01 och 350 000 euro, enligt punkt d 0,5 % av den del av försäljningspriset som ligger mellan 350 000,01 och 500 000 euro och enligt punkt e 0,25 % av den del av försäljningspriset som överstiger 500 000 euro.

Ersättningens högsta belopp får dock inte överstiga 12 500 euro. Med en procentsats på 4 % enligt artikel 4.1 punkt a betalas det högsta beloppet vid ett försäljningspris på 2 miljoner euro och med en procentsats på 5 % enligt artikel 4.2 vid ett försäljningspris på 1 800 000 euro.

Enligt artikel 4.2 får en medlemsstat genom undantag från punkt 1 tillämpa en procentsats på 5 % för den del av försäljningspriset som inte överstiger 50 000 euro som avses i punkt 1 a. Undantaget har införts med tanke på behoven i de medlemsstater som redan har ett gällande system med ersättning för vidareförsäljning och där konstmarknaden är relativt liten.

Som ett förtydligande konstateras i artikel 4.3 att om det lägsta fastställda försäljningspriset understiger 3 000 euro skall medlemsstaten även fastställa den procentsats som skall tillämpas på den del av försäljningspriset som ligger mellan detta pris och 3 000 euro; denna procentsats får inte vara lägre än 4 %.

Avsikten är att säkerställa att medlemsstaterna i fråga om gemenskapens beloppsgränser och de lägre nationella beloppsgränser som staterna själv har fastställt inte fastställer en

procentsats för ersättningen vid vidareförsäljning som är lägre än 4 %. Av bestämmelsen följer även att medlemsstaterna inte heller kan föreskriva att ingen ersättning skall betalas för den del av försäljningspriset som understiger beloppsgränsen. Om försäljningspriset på ett konstverk överstiger gemenskapens beloppsgräns på 3 000 euro eller en beloppsgräns som fastställts nationellt med stöd av artikel 4.2, skall ersättningen beräknas på hela försäljningspriset och inte endast på den del av försäljningspriset som överstiger beloppsgränsen.

Upphovsrättslagen. Det föreslås att upphovsrättslagen ändras så att procentsatserna skall fastställas i enlighet med artikel 4.1 i direktivet. I enlighet med artikel 4.2. bibehålls dock procentsatsen på 5 % för den del av försäljningspriset som inte överstiger 50 000 euro.

Ersättningarna för vidareförsäljning kommer att minska på grund av det nya beräkningssättet för procentsatser enligt direktivet, ty den gällande lagen garanterar konstnärerna en ersättning på 5 % av ett konstverks försäljningspris. Om den i direktivet angivna möjligheten att bibehålla procentsatsen på 5 % för den del av försäljningspriset som inte överstiger 50 000 euro införs, medför direktivet en lägre ersättningsnivå endast vid försäljning av de konstverk som är dyrare.

Det föreslås också att till lagen fogas en bestämmelse om att ersättningen totalt inte får överstiga 12 500 euro.

Artikel 5. Beräkningsunderlag

Enligt artikeln skall det försäljningspris som avses i artiklarna 3 och 4 vara priset före skatt.

I punkt 20 i ingressen till direktivet konstateras att följerättsersättningen bör beräknas som en procentandel av försäljningspriset och inte på ett konstverks ökade värde i förhållande till ursprungsvärdet. Om ersättningen beräknas endast på det ökade värde som ett konstverk har fått mellan tidpunkten för anskaffning och tidpunkten för försäljning blir beräkningsunderlaget mycket vagt. I de flesta fallen är det synnerligen svårt att fastställa det faktiska ökade värdet.

Upphovsrättslagen. Artikeln förutsätter

inga ändringar av gällande upphovsrättslag.

Artikel 6. Ersättningsberättigade följerättsinnehavare

Enligt artikel 6.1 skall ersättning vid vidareförsäljning tillfalla upphovsmannen till verket och, efter upphovsmannens död, efterträdande rättsinnehavare, om inte annat följer av artikel 8.2.

Artikel 8.2 ger de medlemsstater som ännu inte har infört bestämmelser om rätt till ersättning vid vidareförsäljning möjlighet att under en övergångsperiod avstå från att tillämpa följerätten till förmån för dem som efter konstnärens död är rättsinnehavare.

I enlighet med subsidiaritetsprincipen definieras inte upphovsmannens rättsinnehavare i direktivet utan saken avgörs med stöd av medlemsstaternas nationella lagstiftning.

Enligt punkt 2 får medlemsstaterna föreskriva obligatorisk eller frivillig kollektiv förvaltning av den ersättning som avses i artikel 1.

I punkt 28 i ingressen konstateras att medlemsstaterna är ansvariga för att fastställa regler för tillämpningen av följerätten, särskilt med avseende på hur denna förvaltas. I direktivet har således tydligt beaktats de många olika sätt som följerätten kan genomföras på i medlemsstaterna.

Enligt den nämnda ingressen är förvaltning via en insamlingsorganisation en lösning. Medlemsstaterna bör säkerställa att insamlingsorganisationerna fungerar på ett öppet och effektivt sätt. Medlemsstaterna måste även säkerställa uttag och utbetalning av ersättningar avsedda för upphovsmän som är medborgare i andra medlemsstater. Direktivet påverkar inte medlemsstaternas system för uttag och utbetalning.

Med hänvisning till bestämmelserna om kollektiv förvaltning av följerätten betonas särskilt i punkt 30 i ingressen att lämpliga förfaranden för kontroll av överlåtelse bör införas i medlemsstaterna så att medlemsstaternas faktiska tillämpning av följerätten skall kunna garanteras på ett praktiskt sätt.

Upphovsrättslagen. Enlig upphovsrättslagen har upphovsmannen rätt till ersättning för vidareförsäljning och efter upphovsmannens död dennes rättsinnehavare.

Upphovsmannen till ett bildkonstverk är

den som har skapat verket ensam eller tillsammans med någon annan. Upphovsmannen kan inte överlåta rätten till ersättning för vidareförsäljning och därför betalas ersättningen alltid till upphovsmannen och efter dennes död till efterträdande rättsinnehavare.

I Finland baserar sig det gällande systemet med ersättning för vidareförsäljning på obligatorisk kollektiv förvaltning. Förvaltningen av ersättningarna för vidareförsäljning har sedan 1995 skötts av en organisation, *Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry*, som företräder uphovsmännen och som undervisningsministeriet för högst fem år har godkänt för denna uppgift.

Undervisningsministeriet har för organisationens verksamhet utfärdat regler i enlighet med vilka organisationen årligen har lämnat en redovisning över praxis vid tillämpningen av 2 b kap. i upphovsrättslagen och över förvaltningen av ersättningen vid vidareförsäljning. Organisationens verksamhet kan anses vara öppen och effektiv med beaktande av att den finländska konstmarknaden är relativt liten.

I direktivet finns inga bestämmelser om när rätten till ersättning för vidareförsäljning förfaller. Det föreslås därför att bestämmelsen i 26 k § om när rätten förfaller skall strykas.

Det föreslås också att bestämmelserna om organisationen preciseras så att de motsvarar upphovsrättslagens övriga bestämmelser om organisationer som förvaltar upphovsrättsliga rättigheter. Förslagen behandlas närmare i detaljmotiveringen till 26 j § i denna proposition.

Artikel 7. Ersättningsberättigade följerrättsinnehavare som är medborgare i tredje land

Enligt punkt 29 i ingressen bör medlemsstaterna föreskriva att rätten till ersättning vid vidareförsäljning enligt direktivet främst skall gälla uphovsmän som är medborgare i gemenskapen.

Enligt artikel 7.1 skall medlemsländerna föreskriva att följerrätten skall gälla uphovsmän som är medborgare i tredje land och deras efterträdande rättsinnehavare under förutsättning av materiell ömsesidighet. Rätten beviljas medborgare i tredje land endast om en rätt till ersättning enligt direktivet be-

viljas i det landet för medborgare från gemenskapens medlemsstater. Lagstiftningarna skall således motsvara varandra materiellt.

Artikel 7.1 innehåller i motsats till den upphovsrättsliga lagstiftningen i allmänhet särskilda bestämmelser om de efterträdande rättsinnehavarnas ställning. Sådana rättsinnehavare skall vara medborgare i ett sådant land där kravet på ömsesidighet uppfylls.

Enligt artikel 7.2 skall kommissionen på grundval av information från medlemsstaterna så snabbt som möjligt offentliggöra en vägledande förteckning över de tredje länder som uppfyller det villkor som anges i punkt 1. Enligt bestämmelsen skall denna förteckning hållas uppdaterad. Förteckningen offentliggörs sannolikt i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. En sådan förteckning utgör en enhetlig grund för medlemsstaternas tillämpning av ömsesidighetsprincipen på uphovsmän och deras rättsinnehavare från tredje länder.

Kommissionen har i juni 2004 delat ut en vägledande inofficiell förteckning till företrädare för medlemsstaterna. Enligt förteckningen uppfylls kravet på ömsesidighet i följande länder: Algeriet, Brasilien, Bulgarien, Burkina Faso, Chile, Costa Rica, Ecuador, Elfenbenskusten, Filippinerna, Förbundsrepubliken Jugoslavien, Guinea, Irak, Island, Kongo, Kroatien, Laos, Marocko, Madagaskar, Mali, Monaco, Norge, Peru, Rumänien, Ryssland, Senegal, Tunisien, Turkiet, Uruguay och Vatikanstaten.

Enligt de handlingar som har upprättats av kommissionen under direktivförhandlingarna kommer eventuellt förhandlingar om ömsesidiga avtal om ersättning vid vidareförsäljning att inledas mellan Europeiska gemenskapen och tredje länder. Ömsesidiga avtal som är bindande för gemenskapen kan endast ingås på initiativ av kommissionen och genom beslut av rådet. Det är inte ännu klart om man skall förfara på detta sätt.

Enligt artikel 7.3 får varje medlemsstat jämställa uphovsmän, som inte är medborgare i en medlemsstat men som har sin vanliga vistelseort i den medlemsstaten, med sina egna medborgare för att skydda följerrätten. Den finska versionen av direktivet är felaktig såtillvida att engelskans "habitual residence", som betyder vanlig vistelseort, inte har överetts i sin helhet. (I den svenska versionen är

”habitual residence” översatt med vanlig vistelseort.)

Upphovsrättslagen. Enligt 8 kap. i upphovsrättslagen tillämpas bestämmelserna i 2 b kap., om upphovsmannen till ett verk är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller om han är fast bosatt i en sådan stat. På medborgare i dessa stater tillämpas rätten till ersättning för vidareförsäljning utan krav på ömsesidighet.

Det föreslås att den internationella tillämpningen av bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning förtydligas så att upphovsmän till verk som har sitt ursprung i stater som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall beviljas ersättning för vidareförsäljning endast under förutsättning av ömsesidighet. På grund av specialbestämmelsen om upphovsmännens rättsinnehavare föreslås en bestämmelse enligt vilken efterträdande rättsinnehavare efter upphovsmannens död skall vara medborgare i ett sådant land där kravet på ömsesidighet uppfylls.

Det föreslås också att lagen förtydligas så att bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning endast skall tillämpas på vidareförsäljning i Finland.

Det föreslås att den gällande bestämmelsen i 63 § 3 mom. om tillämpningen av 2 b kap. på medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet stryks som onödig.

Artikel 8. Skyddstiden för följerrätten

Enligt artikel 8.1 skall skyddstiden för följerrätten överensstamma med den som anges i artikel 1 i direktivet om harmonisering av skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter. Enligt skyddstidsdirektivet varar det upphovsrättsliga skyddet under upphovsmannens livstid och 70 år efter hans eller hennes död.

Enligt artikel 8.2 skall de medlemsstater som inte tillämpar följerrätten när direktivet antas under en period som löper ut senast den 1 januari 2010 inte vara skyldiga att tillämpa följerrätten till förmån för efterträdande rättsinnehavare efter konstnärens död.

Enligt artikel 8.3 kan en stat för vilken punkt 2 är tillämplig ges ytterligare två år. Avsikten med bestämmelsen är att säkerställa

att de ekonomiska aktörerna i medlemsstaten ges möjlighet att gradvis anpassa sig till följerrättsystemet samtidigt som de behåller sin ekonomiska livskraft, innan det krävs att medlemsstaterna tillämpar följerrätten till förmån för efterträdande rättsinnehavare efter konstnärens död.

Om övergångsperioden tillämpas skall kommissionen informeras och ett meddelande översändas till Europaparlamentet.

Upphovsrättslagen. Artikeln förutsätter inga ändringar av gällande upphovsrättslag.

Artikel 9. Rätt att erhålla uppgifter

Enligt artikel 9 skall medlemsstaterna föreskriva att de ersättningsberättigade enligt artikel 6, dvs. upphovsmännen eller deras rättsinnehavare, under en period av tre år efter vidareförsäljningen får från de i artikel 1.2 angivna yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden begära in alla de uppgifter som är nödvändiga för att säkerställa utbetalning av ersättningen avseende vidareförsäljningen.

Den tid under vilken rätten att få uppgifter gäller skall räknas från och med den tidpunkt då verket såldes. I detta fall skall sättet att beräkna den upphovsrättsliga skyddstiden tillämpas. Tiden skall således beräknas fr.o.m. den 1 januari året efter det år då bildkonstverket såldes vidare.

Tidpunkten för när ett verk anses ha blivit sålt skall dock avgöras med stöd av medlemsstaternas nationella bestämmelser.

Rätten att kräva ersättning för vidareförsäljning kvarstår även om tiden för att få uppgifter har löpt ut.

Upphovsrättslagen. Artikeln förutsätter inga ändringar av gällande lag.

Kapitel III. Slutbestämmelser

Artikel 10. Tillämpning i tiden

Enligt artikel 10 skall direktivet tillämpas på alla originalkonstverk enligt artikel 2 som den 1 januari 2006 fortfarande skyddas. Ett verk är skyddat om det den 1 januari 2006 skyddas av medlemsstaternas lagstiftning om upphovsrätt eller om det vid denna tidpunkt uppfyller kriterierna för skydd enligt bestämmelserna i direktivet.

Upphovsrättslagen. Direktivet förutsätter inga ändringar av gällande upphovsrättslag.

Artikel 11. Översynsklausul

Enligt artikel 11.1 skall kommissionen till Europaparlamentet, rådet samt ekonomiska och sociala kommittén överlämna en rapport om genomförandet och effekterna av direktivet senast den 1 januari 2009 och därefter vart fjärde år.

I rapporten skall särskild uppmärksamhet ägnas gemenskapsmarknadens konkurrenskraft när det gäller modern och samtida konst, särskilt gemenskapens situation i förhållande till relevanta marknader där följerätten inte tillämpas. Uppmärksamhet skall också ägnas främjandet av konstnärligt skapande samt formerna för förvaltning i medlemsstaterna. Kommissionen skall särskilt ta upp direktivets återverkningar på den inre marknaden samt följderna av införandet av följerätten i de medlemsstater som i sin nationella lagstiftning inte tillämpade denna rätt före ikraftträdandet av direktivet.

I förekommande fall skall kommissionen överlämna förslag till anpassning av lägsta beloppsgräns och procentsatserna för ersättningen med hänsyn till förändringar i branschen. Kommissionen skall också överlämna förslag angående det högsta belopp som anges i artikel 4.1, liksom alla andra förslag den bedömer vara nödvändiga för att göra direktivet effektivare.

I punkt 2 föreskrivs att en kontaktkommitté inrättas. Kommittén skall bestå av företrädare för medlemsstaternas behöriga myndigheter och ordföranden skall vara en företrädare för kommissionen. Kommittén skall sammanträda antingen på ordförandens initiativ eller på begäran av en medlemsstats delegation.

Enligt punkt 3 har kommittén till uppgift att arrangera samråd om alla frågor som är förknippade med tillämpningen av direktivet och att underlätta informationsutbytet mellan kommissionen och medlemsstaterna om den relevanta utvecklingen på gemenskapens konstmarknad.

Upphovsrättslagen. Direktivet förutsätter inga ändringar av gällande upphovsrättslag.

Artikel 12. Genomförande

Enligt artikel 12.1 skall medlemsstaterna sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet före den 1 januari 2006. Medlemsstaterna skall genast underrätta kommissionen om detta. Punkt 1 innehåller också en standardfras, enligt vilken medlemsstaternas nationella bestämmelser skall innehålla en hänvisning till detta direktiv.

Enligt artikel 12.2 skall texterna till de nationella bestämmelserna överlämnas till kommissionen.

Upphovsrättslagen. I propositionen föreslås att de ändringar i lagstiftningen som är nödvändiga för att följa direktivet skall träda i kraft den 31 december 2005.

Artikel 13. Ikraftträdande

Direktivet träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. Direktivet trädde i kraft den 13 oktober 2001.

4. Propositionens konsekvenser

4.1. Samhälleliga konsekvenser

I och med att ersättningen för vidareförsäljning genom direktivet harmoniseras inom Europeiska gemenskapen stärks följerätten och samtidigt också bildkonstverkets upphovsmans ställning jämfört med upphovsmän inom andra branscher.

En rimlig och enhetlig skyddsnivå förbättrar de finländska konstnärernas och deras rättsinnehavares rättsliga ställning på de europeiska konstmarknaderna. Införandet av ersättningssystemet för vidareförsäljning inom hela gemenskapen kommer sannolikt även att öka ersättningarnas betydelse inom gemenskapen och leda till en effektivare uttagning och redovisning av ersättningar som är avsedda för upphovsmän från andra länder inom gemenskapen.

Också fotografier skall omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning i enlighet med direktivet. Därmed kommer det inte längre att vara någon skillnad på försäljning av fotografiska verk och försäljning av verk av andra bildkonstnärer. Dessutom vidgas

området för ersättningssystemet för vidareförsäljning eftersom även sådan vidareförsäljning där gallerier köper bildkonstverk av privatpersoner skall omfattas av rätten till ersättning. Härvid kommer eventuellt också beloppet av ersättningar som tas ut och redovisas öka.

4.2. Konsekvenser för myndigheterna

I det finländska ersättningssystemet för vidareförsäljning kan den organisation som förvaltar ersättningen för vidareförsäljning begära att länsstyrelsen skall ålägga den säljare som är ansvarig för betalningen av ersättningen att t.ex. redovisa kostnader för utredning av ersättningen.

Organisationen har också möjlighet att begära en redovisning över vidareförsäljningar av säljaren och att förrätta granskning i säljarens affärsutrymmen.

Enligt direktivet kan medlemsstaterna föreskriva att förvaltningen av följerätten sköts av en organisation som har godkänts för uppgiften. Direktivet förutsätter inga ändringar av gällande bestämmelser.

4.3. Ekonomiska konsekvenser

Följerättsdirektivets främsta syfte är att återställa jämvikten mellan upphovsmännen till olika kategorier av verk och att samtidigt harmonisera medlemsstaternas lagstiftning om ersättning vid vidareförsäljning så att medlemsstaternas olika bestämmelser inte har negativa konsekvenser för gemenskapens konstmarknad.

Kuvasto ry tog ut ca 322 135 euro i ersättningar för vidareförsäljning av bildkonstverk 2003. Av dessa ersättningar var sammanlagt 45 541 euro avsedda för levande finländska konstnärer. Största delen av ersättningarna, 246 192 euro, har dock samlats in till konstnärernas dödsbon och testamentstagare. Den återstående delen av ersättningarna har samlats in till utländska konstnärer.

Orsaken till den relativt ringa andelen ersättningar till levande konstnärer är att cirkulationen av bildkonstverk är långsam på den finländska konstmarknaden i jämförelse med t.ex. den svenska konstmarknaden. En annan orsak är att bildkonstverk och deras upphovsmän inte blir vida kända lika snabbt som

andra verk och deras upphovsmän på grund av att målningar och skulpturer flyttas i utställningar mellan olika länder i relativt långsam takt.

Då summan av övriga upphovsrättsliga ersättningar till bildkonstnärer uppgick till 151 583 euro 2003, utgjorde ersättningarna för vidareförsäljning en ansevärd del av alla upphovsrättsliga ersättningar till levande konstnärer.

De nya procentandelarna som föranleds av direktivet medför en sänkning av ersättningarna för vidareförsäljning av bildkonstverk. I synnerhet minskar ersättningarna till rättsinnehavarna till några av de mest kända finländska konstnärer som fortfarande åtnjuter skydd, såsom t.ex. Helene Schjerfbeck och Eero Järnefelts rättsinnehavare.

Antalet ersättningar torde dock öka i och med att fotografiska verk kommer att omfattas av ersättningen när lagändringen träder i kraft. Dessutom kan man eventuellt förvänta att t.ex. fotografiska verk av unga konstnärer kommer att säljas mera än tidigare i konstfärer och vid konstauktioner.

I detta skede är det dock svårt att exakt bedöma i vilken mån ändringarna i praktiken kommer att påverka det totala beloppet av de ersättningar för vidareförsäljning som betalas till bildkonstnärer.

De ersättningar som tas ut för vidareförsäljningar av bildkonstverk har inverkat och inverkar naturligtvis på den ekonomiska situationen hos företag som idkar sådan försäljning och förmedling. Med beaktande av den föreslagna minskningen av ersättningsprocenten och att försäljningar från privatpersoner till yrkesmässigt verksamma aktörer på konstmarknaden inte har varit vanliga kommer ändringarna i denna proposition inte nämnvärt att påverka dessa företags situation.

Antalet finländska konstverk som säljs utomlands är relativt litet. Via Kuvasto ry:s systerorganisationer redovisades till Finland ersättningar för vidareförsäljning till ett belopp av endast 5 940 euro år 2003. Vid auktionskammare i Förenade kungariket (Sotheby's, Christie's) har ibland även sålts värdefull finländsk konst, men på grund av avsaknad av bestämmelser har dock ingen ersättning för vidareförsäljning tagits ut.

De lagändringar som direktivet förutsätter kan således öka antalet ersättningar som re-

dovisas till Finland från utlandet eftersom direktivets harmoniserande verkan främst riktar sig mot länder som ännu inte har systemet med ersättning för vidareförsäljning eller där systemet inte har fungerat effektivt.

I de flesta fallen betalas de högsta försäljningspriserna först efter upphovsmannens död då både upphovsmannen och verket har vunnit stor berömmelse. Bestämmelserna om en övergångsperiod i artikel 8.2 i direktivet, med stöd av vilka vissa länder först efter 2010 är skyldiga att betala ersättning för vidareförsäljning till efterträdande rättsinnehavare efter konstnärens död, leder i praktiken till att ersättningsystemet enligt direktivet har införts i sin helhet inom gemenskapen först efter utgången av denna övergångsperiod.

5. Beredningen av ärenden

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Regeringens proposition grundar sig på en preliminär beredning som gjordes vid undervisningsministeriet som tjänsteuppdrag. Utkastet till proposition har vidare beretts i upphovsrättskommissionen. I upphovsrättskommissionen ingår företrädare för justitieministeriet, undervisningsministeriet, kommunikationsministeriet och handels- och industriministeriet. I kommissionen ingår också två akademiska experter på upphovsrättsystemet och en sekreterare.

Under beredningsarbetet har tjänstemän vid undervisningsministeriet diskuterat med intressentgrupper och sakkunniga inom branschen.

För behandlingen av de ändringar som genomförandet av följerrättsdirektivet förutsätter har tjänstemän vid de ministerier som ansvarar för upphovsrättsliga ärenden i de nordiska länderna bildat en inofficiell arbetsgrupp.

5.2. Remissyttranden och hur de har beaktats

Med anledning av utkastet till propositionen

hörde undervisningsministeriet sakkunniga och ordnade ett remissförfarande om genomförandet av följerrättsdirektivet.

Sammanlagt 15 utlåtanden inkom till undervisningsministeriet. Utlåtanden gavs av Bukowski Oy Ab och Hagelstam auktioner, Suomen Taide- ja Antiikkikauppioiden Yhdistys STAY, Galleristit – Galleristerna ry, handels- och industriministeriet, Konkurrensverket, Kopiosto ry, kommunikationsministeriet, justitieministeriet, Suomen museoliitto – Finlands museiförbund ry, Företagarna i Finland rf, Konstindustriella högskolan och Lapplands universitet, Industrikonstförbundet ORNAMO rf, utrikesministeriet, Statens konstmuseum och Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

De flesta av remissinstanserna hade inte något att anmärka om ändringsförslagen.

Företrädarna för rättsinnehavarna ansåg att de lagändringar som föreslogs i utkastet kan understödjas med vissa preciseringar. Konstindustriella högskolan och Lapplands universitet ifrågasatte i sitt gemensamma utlåtande att det lägsta försäljningspriset vid ersättning för vidareförsäljning av bildkonstverk fastställs till nuvarande nivå. De ansåg att nivån var för låg och krävde dessutom att man ytterligare preciserar vilka vidareförsäljningar som skall omfattas av ersättningen.

Auktionskammare och konsthandlare på den finländska konstmarknaden konstaterade att lagändringarna har betydande företagsekonomiska konsekvenser. Remissinstanserna uttryckte också sin oro över funktionsdugligheten hos systemet med ersättning för vidareförsäljning, öppenheten hos den organisation som tar ut ersättningarna och övervakningen av organisationens verksamhet.

Propositionens förslag till lagändringar och motiveringen till dem har preciserats med beaktande av utlåtandena.

5.3. Samband med andra propositioner

Genom denna proposition sätts de lagändringar som följerrättsdirektivet förutsätter i kraft. Propositionen anknyter inte till några andra propositioner som är under behandling i riksdagen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

26 i §. Bestämmelserna i 2 b kap. om ersättning för vidareförsäljning gäller yrkesmässig och offentlig vidareförsäljning av bildkonstverk. Det föreslås att 1 mom. ändras så att den överensstämmer med artikel 1.2 i direktivet. Upphovsmannen till ett bildkonstverk har rätt att få ersättning för all vidareförsäljning av bildkonstverk i vilken på konstmarknaden yrkesmässigt verksamma aktörer deltar som säljare, köpare eller förmedlare. Som yrkesmässigt verksamma aktörer på konstmarknaden betraktas i enlighet med direktivet bl.a. auktionskammare, konstgallerier och konsthandlare i allmänhet.

Den föreslagna bestämmelsen omfattar även sådana situationer där en privatperson i enlighet med direktivet säljer ett konstverk till en yrkesmässigt verksam aktör på konstmarknaden, t.ex. ett konstgalleri. Med tanke på sådana situationer föreslås i 26 k § en undantagsbestämmelse enligt vilken en köpare som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden skall ansvara för betalningen av ersättningen.

På motsvarande sätt som idag gäller rätten till ersättning inte sådan försäljning av bildkonstverk som sker direkt mellan privatpersoner utan förmedlare.

Detsamma gäller försäljningar mellan sådana företag eller andra sammanslutningar som inte kan anses vara yrkesmässigt verksamma aktörer enligt direktivet och där inte heller en förmedlare som kan anses vara yrkesmässigt verksam på konstmarknaden har deltagit.

Företags konkursauktioner och exekutiva auktioner förrättas i allmänhet inte på initiativ av yrkesmässigt verksamma aktörer på konstmarknaden. Om yrkesmässigt verksamma aktörer dock deltar omfattas dessa vidareförsäljningar emellertid av rätten till ersättning för vidareförsäljning. Det är tydligt att bestämmelserna om ersättning för vidareförsäljning även kan tillämpas på försäljningar mellan yrkesmässigt verksamma aktörer på konstmarknaden. Direktivet tillåter inte någon annan tolkning av artikel 1.2.

Även museer kan anses vara yrkesmässigt verksamma aktörer på konstmarknaden. Detta framgår också indirekt av punkt 18 i ingressen till direktivet där det konstateras att rätten inte bör utvidgas till att omfatta vidareförsäljning från privatpersoner till museer som inte bedriver vinstgivande verksamhet och som är öppna för allmänheten.

Försäljning till kommersiella museer förefaller falla inom direktivets tillämpningsområde. Sådana museer finns inte i Finland. Museerna deltar i allmänhet inte i försäljningen av konstverk som mellanhänder utan konstverken blir i regel del av museernas permanenta samlingar.

I 1 mom. föreslås i enlighet med direktivet att vidareförsäljning från privatpersoner till museer som är öppna för allmänheten inte skall omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning. Undantaget kan endast tillämpas på sådana för allmänheten öppna museer som avses i direktivet. Om ett sådant museum däremot säljer ett bildkonstverk vidare omfattas försäljningen av rätten till ersättning. I ett sådant fall ansvarar museet i egenskap av yrkesmässigt verksam aktör på konstmarknaden för betalningen av ersättningen.

I 2 mom. föreslås att ersättning för vidareförsäljning skall räknas ut i enlighet med artikel 4 i direktivet. Ersättningen utgörs av en procentandel som beräknas på basis av en del av försäljningspriset vid vidareförsäljning av ett bildkonstverk exklusive mervärdesskatt.

Ersättningen vid vidareförsäljning är 5 % av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som uppgår till högst 50 000 euro, 3 % av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 50 000 euro men uppgår till högst 200 000 euro, 1 % av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 200 000 euro men uppgår till högst 350 000 euro, 0,5 % av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 350 000 euro men uppgår till högst 500 000 euro och 0,25 % av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 500 000 euro.

Det föreslås att slutdelen av gällande 1

mom. överförs oförändrad till ett nytt 3 mom., enligt vilken ersättningen för vidareförsäljning räknas på ett verks försäljningspris exklusive mervärdesskatt. Det föreslås också att det i momentet i enlighet med artikel 3.2 i direktivet skall föreskrivas om ett lägsta försäljningspris för bildkonstverk som omfattas av rätten till ersättning så att priset motsvarar det nuvarande lägsta försäljningspriset, dvs. 255 euro exklusive mervärdesskatt. Den lägsta ersättning som kan tas ut är således 12,75 euro.

Det lägsta försäljningspris som nu tillämpas har fastställts av den organisation som tar ut ersättningen, dvs. Kuvasto ry, i enlighet med villkoren i undervisningsministeriets beslut om godkännande av organisationen. Även om det lägsta försäljningspris som föreslås är betydligt lägre än det lägsta pris som fastställs i artikel 3.2 i direktivet motsvarar den föreslagna nivån den nivå som gäller eller har föreslagits i de övriga nordiska länderna och Frankrike.

Det föreslås i enlighet med artikel 4.2 i direktivet att det i den sista meningen i det nya 3 mom. skall föreskrivas att ersättningen för ett verk eller en vidareförsäljning som omfattas av ersättning för vidareförsäljning totalt inte får överstiga 12 500 euro. Då flera litografier eller en serie verk som hör ihop eller flera teckningar i samma ram säljs vid samma tillfälle eller under samma nummer i en auktionskatalog betalas ersättningen utifrån det totala försäljningspriset för verken.

Den ersättning för vidareförsäljning som fastställs på det sätt som anges i direktivet är mindre än den som fastställs enligt gällande bestämmelser om ett bildkonstverks försäljningspris överstiger 50 000 euro.

Efter lagändringen är ersättningen för vidareförsäljning i enlighet med artikel 4.2. i direktivet 5 % då ett verks försäljningspris uppgår till högst 50 000 euro. Således är ersättningen för vidareförsäljning av ett bildkonstverk, vars försäljningspris är t.ex. 75 000 euro exklusive mervärdesskatt 2 500 euro av den del av försäljningspriset som är 50 000 euro och 750 euro för den överstigande delen, dvs. sammanlagt 3 250 euro.

Eftersom totalbeloppet av ersättningen inte får överstiga 12 500 euro kan försäljningspriset på ett konstverk som omfattas av följerrätten inte överstiga 1 800 000 miljoner euro.

Ersättning tas inte ut för den del av försäljningspriset som överstiger denna summa.

Gällande bestämmelser om ersättning för vidareförsäljning gäller, liksom även direktivet, bildkonstverk. För närvarande gäller inte rätten till ersättning vidareförsäljning av alster av byggnadskonst och fotografiska verk och inte heller vidareförsäljning av sådana alster av konsthantverk eller konstindustri som har framställts i flera exemplar.

I det nya 4 mom. föreslås en förtydligande bestämmelse enligt vilken rätten till ersättning för vidareförsäljning gäller exemplar av bildkonstverk som har utförts av konstnären själv och kopior av dessa som har framställts av konstnären själv eller med dennes tillstånd. Det förutsätts fortfarande att det har framställts ett begränsat antal kopior. Dessa exemplar är i normalfallet numrerade, signerade eller på annat sätt angivna som originalkonstverk.

I direktivet finns en exempelförteckning över kategorier av bildkonstverk som omfattas av följerrätten. I den gällande paragrafen har inte begreppet "bildkonstverk" definierats. Begreppet "bildkonstverk" har även använts i 1 § i upphovsrättslagen där upphovsrättens föremål anges. Alla kategorier av bildkonstverk inklusive alla de kategorier av verk som nämns i direktivets exempelförteckning omfattas av det upphovsrättsliga skyddet och rätten till ersättning.

Det föreslås att bestämmelsen om fotografiska verk i gällande 26 i § 2 mom. skall strykas. I och med lagändringen kommer fotografier, som hör till de bildkonstverk som nämns i 1 § i upphovsrättslagen, att omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning.

Det föreslås också att bestämmelsen om alster av konsthantverk och konstindustri i gällande 2 mom. stryks. I direktivet finns inga sådana begränsningar. Efter den föreslagna ändringen omfattas alster av konsthantverk och konstindustri av rätten till ersättning för vidareförsäljning om de är bildkonstverk och uppfyller de övriga villkoren i lagen.

I direktivet ges inga anvisningar om vad som avses med uttrycket "begränsat antal" i artikel 2.2. Inom bildkonstens olika områden görs ett mer eller mindre fastslaget antal exemplar eller kopior som numreras och signeras av konstnären. Antalen varierar stort

inom bildkonstens olika områden och därför är det omöjligt att ange exakta gränser.

Utgångspunkten för tolkningen av den bestämmelse som föreslås i 4 mom. är att i fråga om de områden inom bildkonsten som baserar sig på reproduktionsteknik grundar sig t.ex. antalet exemplar, dvs. antalet kopior av ett verk på ett beslut som fattas för varje enskilt verk innan produktionsprocessen inleds.

I synnerhet när det gäller grafiska verk, t.ex. litografier, kan det bli konstgjort och mycket svårt att skilja mellan det första och därpå följande exemplar av ett verk. I så fall skall alla exemplar anses som "originalkonstverk" i enlighet med direktivet.

Även om praxis inom den tillämpade konsten, t.ex. inom keramik- och glaskonsten, har varit att foga upphovsmannens namnteckning även till föremål i serieproduktion omfattas inte dessa exemplar automatiskt av rätten till ersättning för vidareförsäljning, eftersom det är sannolikt att kopiorna ändå inte uppfyller villkoret om begränsad mängd enligt lagen. Alla exemplar och kopior av bildkonstverk som omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning skall i regel vara numrerade och signerade av konstnären själv.

I fråga om andra bildkonstverk, såsom installationer och videoverk, kan det vara svårt att fastställa vilket exemplar av ett verk som skall anses vara utfört av konstnären själv. I och med att bildkonstverk som baserar sig på digitalteknik blir vanligare kan numreringen och signeringen av ett bildkonstverk som omfattas av rätten till ersättning för vidareförsäljning, utöver de eventuella anteckningar på omslaget till den fysiska upptagningen, bestyrkas med hjälp av elektronisk information om rättighetsförvaltning som hänför sig till exemplaret av verket. Genom effektiva tekniska åtgärder kan man förhindra att nya kopior tas av verket.

Enligt gällande 3 mom. gäller rätten till ersättning under den upphovsrättsliga skyddstiden. Rätten till ersättning är personlig och kan inte överlåtas. I propositionen föreslås ett tekniskt förtydligande så att uttrycket "kan inte överlåtas" i det blivande 6 mom. ersätts med "inte överlåtas till tredje man". Ändringen påverkar inte tillämpningen av bestämmelsen.

Det föreslås att 6 mom. i enlighet med artikel 1.1 i direktivet dessutom ändras så att

upphovsmannen inte kan avstå från rätten till ersättning.

I praktiken innebär det att upphovsmannen inte kan meddela den organisation som förvaltar ersättningarna att organisationen inte får ta ut ersättning för vidareförsäljning i enlighet med 26 i § vid vidareförsäljning av sådana bildkonstverk av konstnären som omfattas av upphovsrättslagen. På motsvarande sätt gäller bestämmelsen efterträdande rättsinnehavare efter upphovsmannens död. Dessa kan inte heller avstå från rätten till ersättning så länge den gäller.

Den föreslagna ändringen, som innebär en precisering av rättens karaktär, påverkar gällande rättsläge eftersom den gällande bestämmelsen endast hindrar överlåtelse av rätten genom avtal eller på annat sätt men inte avstående från den.

26 j §. Direktivet förutsätter inga ändringar av gällande 1 mom. I bestämmelsen föreslås dock ändringar av teknisk karaktär som gäller sammansättningen av den organisation som sköter den kollektiva förvaltningen av rätten samt undervisningsministeriets beslut i saken. I den proposition med förslag till lagar om ändring av upphovsrättslagen och 49 kap. i strafflagen (RP 28/2004) som lämnades 2004 har motsvarande ändringar föreslagits i andra bestämmelser i upphovsrättslagen. Också de anmärkningar som grundlagsutskottet framförde i samband med behandlingen i riksdagen av nämnda lagförslag har beaktats.

Enligt 1 mom. skall upphovsmannen till ett bildkonstverk få ersättningen för vidareförsäljning av en organisation som tar ut ersättningen och redovisar den för upphovsmannen. De ändringar som föreslås i lagens ordalydelse inverkar inte på lagens innehåll. I 1 mom. föreslås att den nuvarande ordalydelsen "organisation som företräder upphovsmännen" ändras så att organisationen förutsätts företräda "upphovsmän till i Finland sålda verk". Uttrycket motsvarar tidigare föreslagna ändringar i andra bestämmelser som gäller godkännande av organisationer.

Avsikten är att endast en organisation åtgången på ansökan skall kunna godkännas som den organisation som sköter ersättningar för vidareförsäljning. Endast organisationen som har ekonomisk och funktionell beredskap och förmåga att sköta de uppgifter som

beslutet om godkännande avser kan godkännas. Organisationens organisation och ekonomi skall därmed vara sådana att den kan anses ha goda förutsättningar att klara av de lagstadgade uppgifterna. Organisationen skall årligen lämna in en utredning till undervisningsministeriet om de åtgärder den vidtagit med stöd av beslutet om godkännande.

Det blir möjligt att söka ändring i ett beslut om godkännande av en organisation. Enligt 2 mom. skall dock undervisningsministeriets beslut trots att ändring har sökts iakttas till dess ärendet avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. Det föreslås också att till momentet fogas bestämmelser om att undervisningsministeriets beslut om godkännande av organisationen även kan återkallas om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och mot villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelse och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte har lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpna. De föreslagna bestämmelserna motsvarar de bestämmelser som grundlagsutskottet har förutsatt att skall fogas till de bestämmelser i lagen som gäller återkallande av ett beslut om godkännande.

Paragrafens gällande 2 mom., enligt vilket undervisningsministeriet kan meddela organisationen närmare föreskrifter om uppbörden av ersättning och om användningen av de betalda medlen, föreslås förbli oförändrat och bli ett nytt 3 mom. I utformningen av bestämmelsen skall i stället för "uppbörd" och "användning" användas de i första delen av 1 mom. använda uttrycken "ta ut" och "redovisa".

Efter ändringarna är bestämmelserna om organisationer enhetliga i alla de paragrafer i upphovsrättslagen som gäller samförvaltningsorganisationerna.

26 k §. Det föreslås att 1 mom. preciseras så att rätten till ersättning uppkommer efter det att upphovsmannen eller dennes rättsinnehavare varaktigt har överlåtit ett verk. Med detta avses såväl sådan försäljning som annan varaktig överlåtelse, såsom gåva och byte, där äganderätten till ett verk överförs.

Den föreslagna ändringen påverkar inte gällande praxis vad gäller uppkomsten av rätt till ersättning, dvs. om upphovsmannen inte

har överlåtit ett verk under sin livstid uppstår rätten till ersättning då en person säljer eller annars varaktigt överlåter det verk som han eller hon fått äganderätt till på grund av giftorätt, arv eller testamente och som inte tidigare har överlåtit.

Den föreslagna preciseringen som gäller tidpunkten för när rätten till ersättning uppstår är nödvändig eftersom rätten såväl enligt gällande lag som enligt artikel 1 i direktivet gäller endast vid vidareförsäljning av verk efter första överlåtelse.

Det föreslås att den andra meningen i gällande 1 mom. stryks eftersom det inte är klart att direktivet tillåter att bestämmelsen om när rätten förfaller bibehålls. Bestämmelsen har även i praktiken haft ringa betydelse för uppbörden av ersättningar.

I 2 mom. föreskrivs om de parter som är ansvariga för betalningen av ersättningen. Enligt den gällande lagen bärs ansvaret för betalning av ersättningen av den som idkar sådan försäljning eller förmedling av bildkonstverk som avses i 26 i §.

Enligt artikel 1.4 i direktivet skall ersättningen i första hand betalas av säljaren. Enligt direktivet får dock medlemsstaterna föreskriva att någon annan än säljaren skall vara ensam ansvarig för betalningen av ersättningen eller dela det ansvaret med säljaren.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att en säljare som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden skall bära ansvaret för betalningen av ersättningen. Om en professionell förmedlare har fått till uppgift att sälja ett bildkonstverk ansvarar förmedlaren i egenskap av yrkesmässigt verksam aktör på konstmarknaden för betalningen av ersättningen. Om både försäljaren och förmedlaren är yrkesmässigt verksamma aktörer på konstmarknaden ansvarar de tillsammans för betalningen av ersättningen.

Den utvidgning av tillämpningsområdet för ersättning för vidareförsäljning som föreslås i 26 i § 1 mom. förutsätter att det även föreskrivs om vem som är ansvarig för betalningen av ersättningen i de fall då endast köparen är en yrkesmässigt verksam aktör på konstmarknaden. Enligt det föreslagna 2 mom. bär en köpare som är yrkesmässigt verksam på konstmarknaden ansvaret för betalningen av ersättningen.

Det föreslås att bestämmelserna i den sena-

re delen av det nuvarande 2 mom., som blir 3 mom., ändras så att utöver säljaren även förmedlaren och köparen som ansvarar betalningen av ersättningen är skyldiga att årligen till den organisation som avses i 26 j § lämna en redovisning av försäljningen av verk. Om organisationen kräver det, är de som ansvarar för betalningen av ersättningen skyldiga att till organisationen lämna de uppgifter för redovisningsåret och de tre föregående kalenderåren som behövs för att riktigheten av redovisningen skall kunna fastställas.

26 m §. Det föreslås att paragrafen om bemyndigande att utfärda förordning skall upphävas som onödig. Efter lagändringen finns alla bestämmelser om ersättning för vidareförsäljning i upphovsrättslagen.

63 §. Det föreslås att bestämmelserna i 3 mom. om internationell tillämpning av ersättningen för vidareförsäljning skall förtydligas.

I stället för de gällande bestämmelserna i 3 mom. avgörs tillämpningen av bestämmelserna i 2 b kap. i fråga om länder som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet med stöd av 63 § 1 mom. på samma sätt som i fråga om andra rättigheter hos upphovsmännen.

I början av 3 mom. föreslås ett förtydligande om att bestämmelserna i 2 b kap. om ersättning för vidareförsäljning endast skall tillämpas på vidareförsäljning i Finland.

I 3 mom. föreslås också en bestämmelse i enlighet med direktivet, där det föreskrivs att på medborgare i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet tillämpas bestämmelserna i 2 b kap. om ersättning för vidareförsäljning endast under förutsättning av ömsesidighet. Europeiska kommissionen offentliggör en förteckning över de länder som uppfyller detta kriterium.

Det föreslås dessutom i enlighet med specialbestämmelsen om efterträdande rättsinnehavare i artikel 7.1 i direktivet att på en sådan rättsinnehavare tillämpas 2 b kap. endast om rättsinnehavaren är medborgare i en stat som ingår i kommissionens förteckning. Bestämmelsen som direktivet förutsätter avviker från vad som i allmänhet föreskrivs om internationell tillämpning av bestämmelserna i fråga om upphovsmännen.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Det föreslås att bemyndigandet att utfärda förordning i 26 m § i upphovsrättslagen upphävs eftersom det blivit onödigt.

3. Ikraftträdande

Enligt artikel 12.1 i följerättsdirektivet skall medlemsstaterna sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet före den 1 januari 2006. I propositionen föreslås att lagen skall träda i kraft den 31 december 2005.

Enligt 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen tillämpas lagen även på vidareförsäljning av sådana bildkonstverk som har skapats före lagens ikraftträdande och som fortfarande åtnjuter skydd. Detta motsvarar den reglering av ikraftträdandet som tagits in i ändringarna av upphovsrättslagen. Enligt regleringen tillämpas den ändrade lagen på alla de verk som är skyddade när lagen träder i kraft.

Enligt 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen tillämpas på åtgärder som vidtagits, rättigheter som förvärvats och avtal som ingåtts före lagens ikraftträdande de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Detta förslag motsvarar även normal praxis inom det upphovsrättsliga området: på varje nyttjande av verk och på varje avtal tillämpas den lag som gäller när nyttjandet äger rum eller avtalet ingås.

4. Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Upphovsrättslagens 2 b kap. om ersättning för vidareförsäljning har tillkommit i vanlig lagstiftningsordning 1995.

Propositionen innehåller inga förslag som kräver en sådan lagstiftningsordning som anges i 73 § i grundlagen.

Det är dock möjligt att det gällande systemet med ersättning för vidareförsäljning i upphovsrättslagen har anknytning till grundläggande fri- och rättigheter som skyddas i grundlagen, såsom det egendomsskydd som tryggas genom 15 § i grundlagen och den näringsfrihet som tryggas genom 18 § i grundlagen.

I fråga om egendomsskyddet gäller verk-

ningarna säljarens ställning och i fråga om förmedlaren näringsfriheten. De verkningar på de grundläggande fri- och rättigheterna som förslagen till lagändringar i denna proposition har är i vilket fall som helst relativt ringa.

Till propositionen har fogats förslag till bestämmelser om godkännande av organisationen som debiterar och redovisar ersättning

för vidareförsäljning och om återkallande av ett godkännande, vilka preciserats på basis av grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 7/2005 rd – RP 28/2004 rd).

Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i upphovsrättslagen av den 8 juli 1961 (404/1961) 26 m §, sådan den lyder i lag 446/1995, samt
ändras 26 i —26 k § samt 63 § 3 mom., sådana de lyder i nämnda lag 446/1995, som följer:

26 i §

Upphovsmannen till ett bildkonstverk har rätt att få ersättning för all sådan vidareförsäljning av bildkonstverket i vilken på konstmarknaden yrkesmässigt verksamma aktörer deltar som säljare, köpare eller förmedlare. Rätten till ersättning för vidareförsäljning gäller dock inte, om ett museum som är öppet för allmänheten köper ett verk av en privatperson.

Ersättningen för vidareförsäljning är

a) 5 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som uppgår till högst 50 000 euro,

b) 3 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 50 000 euro men uppgår till högst 200 000 euro,

c) 1 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 200 000 euro men uppgår till högst 350 000 euro,

d) 0,5 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 350 000 euro men uppgår till högst 500 000 euro och

e) 0,25 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 500 000 euro.

Ersättningen för vidareförsäljning beräknas utifrån bildkonstverkets försäljningspris exklusive mervärdesskatt. Ersättning för vidareförsäljning tas inte ut för ett försäljningspris som exklusive mervärdesskatt uppgår till högst 255 euro. Totalbeloppet av den ersättning som beräknas enligt 2 mom. får inte överstiga 12 500 euro.

Rätten till ersättning för vidareförsäljning uppkommer vid överlåtelse av sådana exemplar av bildkonstverk som har utförts av konstnären själv och vid överlåtelse av sådana kopior av dessa som i begränsat antal har framställts av konstnären själv eller med dennes tillstånd.

Rätten till ersättning gäller inte vidareförsäljning av alster av byggnadskonst.

Rätten till ersättning gäller under den upphovsrättsliga skyddstiden. Rätten är personlig, och upphovsmannen kan inte överlåta den till tredje man eller avstå från den. På rätten skall dock 41 § 1 mom. tillämpas. Om upphovsmannen inte efterlämnar rättsinnehavare, skall ersättningarna användas till upphovsmännens gemensamma ändamål.

26 j §

Ersättningarna för vidareförsäljning debiteras och redovisas för upphovsmännen till bildkonstverk av en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland sålda verk och som undervisningsministeriet för viss tid, högst fem år, på ansökan har godkänt för denna uppgift. Endast en organisation åt gången kan godkännas för denna uppgift. Den organisation som godkänns skall ha ekonomisk och funktionell beredskap och förmåga att sköta de uppgifter som beslutet om godkännande avser. Organisationen skall årligen lämna undervisningsministeriet en rapport om de åtgärder den vidtagit med stöd av beslutet om godkännande.

Undervisningsministeriets beslut skall även om det överklagas iakttas till dess ärendet

avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Godkännandet kan återkallas om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och mot villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte har lett till att bristerna i verksamheten blivit avhjälpta.

Undervisningsministeriet kan meddela organisationen närmare föreskrifter om debiteringen av ersättning och om redovisningen av de betalda medlen till upphovsmännen. Undervisningsministeriet har rätt att av organisationen få de uppgifter som behövs för tillsynen.

26 k §

Rätten till ersättning för vidareförsäljning uppkommer efter det att upphovsmannen eller dennes rättsinnehavare varaktigt har överlåtit ett verk.

För betalningen av ersättningen ansvarar säljare och förmedlare som avses i 26 i § 1 mom. Om ingen annan yrkesmässigt verksam aktör än köparen deltar i vidareförsäljningen ansvarar köparen för betalningen av ersättningen.

Säljaren, förmedlaren och köparen är skyldiga att till den organisation som avses i 26 j § årligen lämna en redovisning över försäljningen av verk. Om organisationen kräver det, är säljaren, förmedlaren och köparen skyldiga att till organisationen lämna de uppgifter för redovisningsåret och de tre föregå-

ende kalenderåren som behövs för att riktigheten av redovisningen skall kunna fastställas.

63 §

Bestämmelserna i 2 b kap. tillämpas på vidareförsäljning av bildkonstverk i Finland. Om upphovsmannen till ett verk är medborgare i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och inte är fast bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, tillämpas bestämmelserna i 2 b kap. endast om upphovsmannen är medborgare i en stat som på grundval av ömsesidighet tillämpar bestämmelser om en motsvarande ersättning vid vidareförsäljning i staten. Europeiska gemenskapernas kommission offentliggör en förteckning över dessa stater. På en sådan upphovsmans rättsinnehavare tillämpas 2 b kap. endast om rättsinnehavaren är medborgare i en stat som ingår i kommissionens förteckning.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Denna lag tillämpas även på vidareförsäljning av sådana verk som har skapats före lagens ikraftträdande och som fortfarande åtnjuter skydd.

På åtgärder som vidtagits, rättigheter som förvärvats och avtal som ingåtts före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 2 september 2005

Republikens President

TARJA HALONEN

Kulturminister *Tanja Karpela*

Lag

om ändring av upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i upphovsrättslagen av den 8 juli 1961 (404/1961) 26 m §, sådan den lyder i lag 446/1995, samt
ändras 26 i —26 k § samt 63 § 3 mom., sådana de lyder i nämnda lag 446/1995, som följer:

Gällande lydelse

26 i §

För yrkesmässig och offentlig vidareförsäljning av bildkonstverk har upphovsmannen rätt att i ersättning för vidareförsäljning få 5 procent av försäljningspriset på det sålda verket utan mervärdesskatt.

Föreslagen lydelse

26 i §

Upphovsmannen till ett bildkonstverk har rätt att få ersättning för all sådan vidareförsäljning av bildkonstverket i vilken på konstmarknaden yrkesmässigt verksamma aktörer deltar som säljare, köpare eller förmedlare. Rätten till ersättning för vidareförsäljning gäller dock inte, om ett museum som är öppet för allmänheten köper ett verk av en privatperson.

Ersättningen för vidareförsäljning är

- a) 5 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som uppgår till högst 50 000 euro,*
- b) 3 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 50 000 euro men uppgår till högst 200 000 euro,*
- c) 1 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 200 000 euro men uppgår till högst 350 000 euro,*
- d) 0,5 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 350 000 euro men uppgår till högst 500 000 euro och*
- e) 0,25 procent av den del av ett bildkonstverks försäljningspris som överstiger 500 000 euro.*

Ersättningen för vidareförsäljning beräknas utifrån bildkonstverkets försäljningspris exklusive mervärdesskatt. Ersättning för vidareförsäljning tas inte ut för ett försäljningspris som exklusive mervärdesskatt uppgår till högst 255 euro. Totalbeloppet

Rätten till ersättning för vidareförsäljning gäller inte vidareförsäljning av alster av byggnadskonst, fotografiska verk, och inte heller av sådana alster av konsthantverk eller konstindustri som har framställts i flera exemplar.

Rätten till ersättning gäller under den upphovsrättsliga skyddstiden. Rätten är individuell och kan inte överlåtas. På rätten tillämpas dock 41 § 1 mom. Om upphovsmannen inte efterlämnar rättsinnehavare, skall ersättningarna användas till upphovsmännens gemensamma ändamål.

26 j §

Ersättningarna för vidareförsäljning upp bärs av en organisation som företräder upphovsmännen och som undervisningsministeriet för viss tid, högst fem år, har godkänt för denna uppgift. *Ändring i undervisningsministeriets beslut om godkännande av en organisation får inte sökas genom be-
svär.*

av den ersättning som beräknas enligt 2 mom. får inte överstiga 12 500 euro.

Rätten till ersättning för vidareförsäljning uppkommer vid överlåtelse av sådana exemplar av bildkonstverk som har utförts av konstnären själv och vid överlåtelse av sådana kopior av dessa som i begränsat antal har framställts av konstnären själv eller med dennes tillstånd.

Rätten till ersättning gäller inte vidareförsäljning av alster av byggnadskonst.

Rätten till ersättning gäller under den upphovsrättsliga skyddstiden. Rätten är personlig, och upphovsmannen kan inte överlåta den till tredje man eller avstå från den. På rätten skall dock 41 § 1 mom. tillämpas. Om upphovsmannen inte efterlämnar rättsinnehavare, skall ersättningarna användas till upphovsmännens gemensamma ändamål.

26 j §

Ersättningarna för vidareförsäljning debiteras och redovisas för upphovsmännen till bildkonstverk av en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Finland sålda verk och som undervisningsministeriet för viss tid, högst fem år, på ansökan har godkänt för denna uppgift. *Endast en organisation åt gången kan godkännas för denna uppgift. Den organisation som godkänns skall ha ekonomisk och funktionell beredskap och förmåga att sköta de uppgifter som beslutet om godkännande avser. Organisationen skall årligen lämna undervisningsministeriet en rapport om de åtgärder den vidtagit med stöd av beslutet om godkännande.*

Undervisningsministeriets beslut skall även om det överklagas iakttas till dess ärendet avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Godkännandet kan återkallas om organisationen genom att bryta mot beslutet om godkännande och mot villkoren i beslutet gör sig skyldig till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelse, och om de anmärkningar och varningar som getts organisationen inte har lett till att

Undervisningsministeriet kan meddela organisationen närmare föreskrifter om uppbörden av ersättning och om användningen av de betalda medlen. Undervisningsministeriet har rätt att av organisationen få de uppgifter som är nödvändiga för övervakning.

26 k §

Rätten till ersättning uppkommer när ett bildkonstverk säljs. Rätten till ersättning förfaller, om inte yrkande som gäller ersättning bevisligen har framställts till organisationen inom tre år efter utgången av det kalenderår då vidareförsäljningen av verket skedde.

Ansvar för betalning av ersättningen bärs av den som idkar sådan försäljning eller förmedling av bildkonstverk som avses i 26 i §.

Andra och tredje meningen av 26 k § 2 mom.

Säljaren är skyldig att till den organisation som avses i 26 j § årligen avge en redovisning över försäljningen av bildkonstverk. Om organisationen kräver det, är säljaren skyldig att till organisationen lämna de uppgifter för högst tre kalenderår före redovisningsåret som är nödvändiga för att riktigheten i redovisningen skall kunna fastställas.

26 m §

Närmare stadganden om tillämpningen av 26 i—26 l §§ kan utfärdas genom förordning.

63 §

Vad 2 b kap. stadgar tillämpas, om upphovsmannen till ett verk är medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller om han är fast bosatt i en sådan stat.

bristerna i verksamheten blivit avhjälpna.

Undervisningsministeriet kan meddela organisationen närmare föreskrifter om debiteringen av ersättning och om redovisningen av de betalda medlen till upphovsmännen. Undervisningsministeriet har rätt att av organisationen få de uppgifter som behövs för tillsynen.

26 k §

Rätten till ersättning för vidareförsäljning uppkommer efter det att upphovsmannen eller dennes rättsinnehavare varaktigt har överlåtit ett verk.

För betalningen av ersättningen ansvarar säljare och förmedlare som avses i 26 i § 1 mom. Om ingen annan yrkesmässigt verksam aktör än köparen deltar i vidareförsäljningen ansvarar köparen för betalningen av ersättningen.

Säljaren, förmedlaren och köparen är skyldiga att till den organisation som avses i 26 j § årligen lämna en redovisning över försäljningen av verk. Om organisationen kräver det, är säljaren, förmedlaren och köparen skyldiga att till organisationen lämna de uppgifter för redovisningsåret och de tre föregående kalenderåren som behövs för att riktigheten av redovisningen skall kunna fastställas.

26 m §

(upphävs)

63 §

Bestämmelserna i 2 b kap. tillämpas på vidareförsäljning av bildkonstverk i Finland. Om upphovsmannen till ett verk är medborgare i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och inte är fast bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, tillämpas bestämmel-

serna i 2 b kap. endast om upphovsmannen är medborgare i en stat som på grundval av ömsesidighet tillämpar bestämmelser om en motsvarande ersättning vid vidareförsäljning i staten. Europeiska gemenskapernas kommission offentliggör en förteckning över dessa stater. På en sådan upphovsmans rättssinnehavare tillämpas 2 b kap. endast om rättssinnehavaren är medborgare i en stat som ingår i kommissionens förteckning.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Denna lag tillämpas även på vidareförsäljning av sådana verk som har skapats före lagens ikraftträdande och som fortfarande åtnjuter skydd.

På åtgärder som vidtagits, rättigheter som förvärvats och avtal som ingåtts före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2001/84/EG

av den 27 september 2001

om upphovsmannens rätt till ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk (följerätt)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 95 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag ⁽¹⁾,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽²⁾,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget ⁽³⁾, mot bakgrund av det gemensamma utkast som godkändes av förlikningskommittén den 6 juni 2001, och

av följande skäl:

- (1) Rätten till ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk (följerätten) inom området upphovsrätt är en icke överlåtbar och oförtytterlig rätt som ger upphovsmannen till ett originalkonstverk rätt till en ekonomisk del i senare vidareförsäljningar av det berörda verket.
- (2) Följerätten är en avkastningsbringande rätt som gör det möjligt för upphovsmannen/konstnären att få ersättning för senare överlåtelse av verket. Föremålet för följerätten är verket i dess materiella form, dvs. det medium i vilket det skyddade verket ingår.
- (3) Syftet med följerätten är att tillförsäkra upphovsmännen till konstverk en andel av det ekonomiska utbyte deras originalkonstverk ger upphov till. Denna rätt bidrar till att återställa den ekonomiska jämvikten mellan upphovsmän till konstverk respektive andra upphovsmän som uppstår ersättning för senare utnyttjande av sina verk.
- (4) Följerätten utgör en integrerad del av upphovsrätten och är en viktig förmånsrätt för upphovsmännen. Införandet av en sådan rätt i samtliga medlemsstater tillgodoser behovet av att ge upphovsmän en rimlig och enhetlig skyddsnivå.
- (5) Enligt artikel 151.4 i fördraget skall gemenskapen beakta de kulturella aspekterna då den handlar enligt andra bestämmelser i fördraget.
- (6) I Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk föreskrivs att följerätten endast kan göras gällande om lagstiftningen i upphovsmannens hemland medger det. Följerätten är således fakultativ och omfattas av regeln om ömsesidighet. Det följer av Europeiska gemenskapernas domstols rättspraxis avseende tillämp-

ningen av icke-diskrimineringsprincipen i artikel 12 i fördraget, såsom framgår av domen av den 20 oktober 1993 i de förenade målen C-92/92 och C-326/92, Phil Collins m.fl. ⁽⁴⁾, att nationella bestämmelser som innehåller klausuler om ömsesidighet inte kan åberopas för att vägra medborgare från andra medlemsstater rättigheter som tilldelas landets egna medborgare. Tillämpning av sådana klausuler i gemenskapssammanhang strider mot principen om likabehandling som grundas på förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet.

- (7) Internationaliseringen av gemenskapsmarknaden för modern och samtida konst, vilken numera sker allt snabbare på grund av den nya ekonomin, i ett rättsläge då få stater utanför EU erkänner följerätten gör det absolut nödvändigt för Europeiska gemenskapen att på det externa planet inleda förhandlingar i syfte att göra artikel 14 b i Bernkonventionen tvingande.
- (8) Det faktum att denna internationella marknad finns, och att det inte finns någon följerätt i flera medlemsstater samt att de nationella system som erkänner den rätten för närvarande skiljer sig åt, gör det absolut nödvändigt att fastställa övergångsbestämmelser, både avseende följerättens ikraftträdande och dess materiella reglering genom vilka den europeiska marknadens konkurrenskraft kommer att bevaras.
- (9) För närvarande innehåller flertalet av medlemsstaternas nationella lagstiftningar bestämmelser om följerätt. Dessa bestämmelser företer, i de fall de förekommer, vissa olikheter, särskilt när det gäller vilka verk som omfattas av rätten, ersättningsberättigade följerättsinnehavare, tillämplig procentsats, vilka överlåtelse som omfattas av rätten samt beräkningsgrunden för ersättningen. Konkurrensvillkoren på den inre marknaden påverkas i hög grad av om en sådan rätt tillämpas eller inte, eftersom förekomsten av en skyldighet att betala på grundval av följerätten, eller avsaknaden av en sådan skyldighet, utgör en faktor som måste beaktas av var och en som önskar sälja ett konstverk. Denna rätt kan därför bidra till såväl snedvridning av konkurrensen som omlokalisering av försäljningen inom gemenskapen.
- (10) Sådana skillnader med avseende på förekomsten och tillämpningen av följerätten i medlemsstaterna har en direkt negativ återverkan på hur den inre marknaden för konstverk fungerar enligt artikel 14 i fördraget. Artikel 95 i fördraget utgör den lämpliga rättsliga grunden i ett sådant fall.

⁽¹⁾ EGT C 178, 21.6.1996, s. 16 och EGT C 125, 23.4.1998, s. 8.

⁽²⁾ EGT C 75, 10.3.1997, s. 17.

⁽³⁾ Europaparlamentets yttrande av den 9 april 1997 (EGT C 132, 28.4.1997, s. 88), bekräftat den 27 oktober 1999, rådets gemensamma ståndpunkt av den 19 juni 2000 (EGT C 300, 20.10.2000, s. 1) och Europaparlamentets beslut av den 13 december 2000 (EGT C 232, 17.8.2001, s. 173). Europaparlamentets beslut av den 3 juli 2001 och rådets beslut av den 19 juli 2001.

⁽⁴⁾ 1993 Rec. I-5145.

RP 111/2005 rd

13.10.2001

SV

Europeiska gemenskapernas officiella tidning

L 272/33

- (11) Gemenskapens mål enligt fördraget innefattar att lägga grunden till en allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken, stärka förbindelserna mellan gemenskapens medlemsstater samt säkerställa ekonomiska och sociala framsteg i medlemsstaterna genom gemensamma åtgärder för att undanröja de barriärer som delar Europa. För detta ändamål föreskrivs i fördraget att en inre marknad skall upprättas, vilket förutsätter att hindren för den fria rörligheten för varor, friheten att tillhandahålla tjänster och den fria etableringsrätten upphör, samt att en ordning som säkerställer att konkurrensen på den inre marknaden inte snedvrids införs. Harmonisering av medlemsstaternas lagstiftningar om följerätt bidrar till att dessa mål uppnås.
- (12) Genom rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter - Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund⁽¹⁾ införs gradvis ett gemenskapssystem för skatter som bl.a. är tillämpligt på konstverk. Enbart åtgärder på skatteområdet är inte tillräckliga för att garantera en väl fungerande konstmarknad. Detta mål kan inte uppnås utan en harmonisering av följerätten.
- (13) De olikheter i de gällande lagstiftningarna som leder till att den inre marknads funktion snedvrids bör undanröjas och uppkomsten av nya sådana olikheter förhindras. Det är emellertid inte nödvändigt att undanröja eller hindra uppkomsten av olikheter som inte kan förväntas ha återverkningar på den inre marknaden.
- (14) En förutsättning för att den inre marknaden skall kunna fungera väl är att konkurrensvillkoren inte snedvrids. Olikheter mellan de nationella bestämmelserna om följerätt skapar snedvridning av konkurrensen och omlokalisering av försäljningen inom gemenskapen samt leder till att konstnärer behandlas olika beroende på var deras verk säljs. Denna fråga har därför transnationella aspekter som inte på ett tillfredsställande sätt kan regleras genom åtgärder från medlemsstaternas sida. Att inte vidta några gemenskapsåtgärder skulle strida mot fördragets krav på att snedvridning av konkurrensen och ojämlig behandling skall korrigeras.
- (15) Med hänsyn till de stora olikheterna mellan de nationella bestämmelserna är det därför nödvändigt att vidta harmoniseringsåtgärder för att rätta till olikheter i medlemsstaternas lagstiftning på de områden där det är troligt att sådana olikheter skapar eller bevarar snedvridna konkurrensvillkor. Det är dock inte nödvändigt att harmonisera alla bestämmelser i medlemsstaternas lagar om följerätt och, för att kunna lämna så stort utrymme som möjligt för nationell beslutanderätt, räcker det med att begränsa harmoniseringen till att omfatta de nationella bestämmelser som har de mest direkta återverkningarna på hur den inre marknaden fungerar.
- (16) Detta direktiv uppfyller således i sin helhet subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i artikel 5 i fördraget.
- (17) Enligt bestämmelserna i rådets direktiv 93/98/EEG av den 29 oktober 1993 om harmonisering av skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter⁽²⁾ uppgår skyddstiden för upphovsrätt till 70 år efter upphovsmannens död. Samma skyddstid bör föreskrivas för följerätten. Endast moderna eller samtida originalverk kommer sålunda att omfattas av följerätten. För att göra det möjligt för de medlemsstater som då detta direktiv antas inte tillämpar följerätt till förmån för konstnärer att införa denna rätt i sina respektive rättssystem och dessutom göra det möjligt för de ekonomiska aktörerna i dessa medlemsstater att successivt anpassa sig till denna rätt samtidigt som de bibehåller sin ekonomiska livskraft, bör de berörda medlemsstaterna emellertid ges en begränsad övergångsperiod under vilken de kan välja att inte tillämpa följerätten till förmån för dem som efter konstnärens död är rättsinnehavare.
- (18) Följerätten bör utvidgas till att omfatta all vidareförsäljning med undantag av sådan vidareförsäljning som äger rum direkt mellan privatpersoner utan medverkan av personer som är yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden. Rätten bör inte utvidgas till att omfatta vidareförsäljning från privatpersoner till museer som inte bedriver vinstgivande verksamhet och som är öppna för allmänheten. När det gäller den speciella situation som uppstår när konstgallerier förvärvar konstverk direkt av upphovsmannen, bör medlemsstaterna ha rätt att från följerätten undanta sådan återförsäljning av konstverk som sker inom tre år efter förvärvet. Dessutom bör konstnärens intressen beaktas genom att detta undantag begränsas till att omfatta sådan vidareförsäljning där priset vid vidareförsäljningen inte överstiger 10 000 euro.
- (19) Det bör klargöras att den harmonisering som detta direktiv medför inte gäller författarens och kompositörers originalmanuskript.
- (20) Det bör införas effektiva regler som grundas på erfarenheter på nationell nivå av följerätten. Följerättsersättningen bör beräknas som en procentandel av försäljningspriset och inte på ett konstverks ökade värde i förhållande till ursprungsvärdet.
- (21) De kategorier av konstverk som omfattas av följerätten bör harmoniseras.

⁽¹⁾ EGT L 145, 13.6.1977, s. 1. Direktivet senast ändrat genom direktiv 1999/85/EG (EGT L 277, 28.10.1999, s. 34).

⁽²⁾ EGT L 290, 24.11.1993, s. 9.

- (22) Genom att inte tillämpa följerättsersättning vid försäljningsbelopp som understiger den lägsta beloppsgräns som fastställs kan man bidra till att undvika oproportionerligt höga uttags- och förvaltningskostnader i förhållande till konstnärens vinst. I enlighet med subsidiaritetsprincipen bör emellertid medlemsstaterna ha rätt att fastställa nationella beloppsgränser som är lägre än gemenskapens beloppsgräns för att gynna nya konstnärer. Med tanke på beloppens ringa storlek får detta undantag troligtvis inte någon avgörande effekt på en väl fungerande inre marknad.
- (23) De procentsatser som har fastställts av de olika medlemsstaterna för tillämpning av följerätten varierar för närvarande betydligt. För att den inre marknaden för modern konst och samtidskonst skall kunna fungera väl är det nödvändigt att i största möjliga utsträckning fastställa enhetliga procentsatser.
- (24) I syfte att tillfredsställa alla de olika intressena på marknaden för originalverk är det önskvärt att det inrättas ett system med avtagande procentsatser för olika prisskikt. Det är viktigt att minska risken för omlokalisering av försäljning och kringgående av gemenskapens regler om följerätten.
- (25) Den ersättning som tas ut med stöd av följerätten bör i princip betalas av säljaren. Medlemsstaterna bör ges möjlighet att medge undantag från denna princip med avseende på vem som är ansvarig för betalningen. Säljaren är antingen den person eller det företag i vars namn försäljningen genomförs.
- (26) Det är önskvärt att införa en möjlighet för periodiska justeringar av beloppsgränser och procentsatser. För detta ändamål bör kommissionen ges i uppdrag att utarbeta periodiska rapporter om den faktiska tillämpningen av följerätten i medlemsstaterna och om vilken inverkan detta har på gemenskapens konstmarknad samt att i förekommande fall föreslå ändringar av detta direktiv.
- (27) Det måste fastställas vilka de ersättningsberättigade följerättsinnehavarna är, samtidigt som subsidiaritetsprincipen iakttas. Det är inte lämpligt att genom detta direktiv ingripa i medlemsstaternas lagstiftning om arvsrätt. Efterträdande rättsinnehavare måste dock kunna få full ersättning enligt följerätten efter upphovsmannens död, åtminstone efter det att ovan nämnda övergångsperiod löpt ut.
- (28) Medlemsstaterna är ansvariga för att fastställa regler för tillämpningen av följerätten, särskilt med avseende på hur denna förvaltas. I detta avseende är förvaltning via en samlingsorganisation en lösning. Medlemsstaterna bör säkerställa att samlingsorganisationerna fungerar på ett öppet och effektivt sätt. Medlemsstaterna måste även säkerställa uttag och utbetalning av belopp avsedda för upphovsmän som är medborgare i andra medlems-

stater. Detta direktiv påverkar inte medlemsstaternas system för uttag och utbetalning.

- (29) Rätten till ersättning enligt följerätten bör begränsas till medborgare i gemenskapen och till utländska upphovsmän vars hemländer ger motsvarande skydd åt upphovsmän som är medborgare i medlemsstaterna. En medlemsstat bör ha rätt att utvidga denna rätt till utländska upphovsmän som har sin hemvist i den medlemsstaten.
- (30) Lämpliga förfaranden för kontroll av överlåtelser bör införas, så att medlemsstaternas faktiska tillämpning av följerätten skall kunna garanteras på ett praktiskt sätt. Detta innebär även att upphovsmannen eller dennes ombud skall ha rätt att erhålla alla slags erforderliga uppgifter från den fysiska eller juridiska person som är skyldig att betala ersättningen. Medlemsstater som föreskriver om kollektiv förvaltning av följerätten får även föreskriva att endast de organisationer som är ansvariga för denna kollektiva förvaltning skall ha rätt att erhålla uppgifter.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

RÄCKVID

Artikel 1

Följerättens innehåll

1. Till förmån för upphovsmannen till ett originalkonstverk skall medlemsstaterna införa en följerätt som definieras som en oförtydlig rätt som upphovsmannen inte kan avstå från, inte ens på förhand, och som innebär rätt till ersättning som är grundad på försäljningspriset vid all vidareförsäljning av verket efter upphovsmannens första överlåtelse.
2. Den rätt som avses i punkt 1 skall gälla vid all vidareförsäljning vid vilken yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden deltar, såsom säljare, köpare eller förmedlare, till exempel auktionskammare, konstgallerier och, i allmänhet, alla konsthandlare.
3. Medlemsstaterna får föreskriva att den rätt som avses i punkt 1 inte skall gälla vidareförsäljning när säljaren har förvärvat konstverket direkt av upphovsmannen mindre än tre år före vidareförsäljningen och då vidareförsäljningspriset inte överstiger 10 000 euro.
4. Ersättningen skall betalas av säljaren. Medlemsstaterna får föreskriva att en annan av de fysiska eller juridiska personer som avses i punkt 2 än säljaren, skall vara ensam ansvarig för betalningen av ersättningen, eller dela det ansvaret med säljaren.

Artikel 2

Konstverk som följerätten avser

1. I detta direktiv avses med *originalkonstverk*: konstverk såsom målningar, collage, teckningar, grafik, litografier, skulpturer, vävda tapeter eller bonader, keramiska föremål, glasföremål och fotografier, såvida de har utförts av konstnären själv eller det rör sig om exemplar som anses som originalkonstverk.

2. Exemplar av konstverk som omfattas av detta direktiv och som har framställts i begränsat antal av konstnären själv eller med dennes tillstånd, skall anses som originalkonstverk i detta direktiv. Sådana exemplar skall i normalfallet vara numrerade, signerade eller på annat sätt vederbörligen godkända av konstnären.

KAPITEL II

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

Artikel 3

Beloppsgräns

1. Det är upp till medlemsstaterna att fastställa ett lägsta försäljningspris från och med vilket försäljning enligt artikel 1 skall omfattas av följerätten.

2. Det lägsta försäljningspriset får inte i något fall överstiga 3 000 euro.

Artikel 4

Procentsatser

1. Den ersättning som avses i artikel 1 skall fastställas till följande procentsatser:

- 4 % av den del av försäljningspriset som inte överstiger 50 000 euro,
- 3 % av den del av försäljningspriset som ligger mellan 50 000,01 och 200 000 euro,
- 1 % av den del av försäljningspriset som ligger mellan 200 000,01 och 350 000 euro,
- 0,5 % av den del av försäljningspriset som ligger mellan 350 000,01 och 500 000 euro,
- 0,25 % av den del av försäljningspriset som överstiger 500 000 euro.

Totalt får dock inte ersättningen överstiga 12 500 euro.

2. Genom undantag från punkt 1 får en medlemsstat tillämpa en procentsats på 5 % för den del av försäljningspriset som avses i punkt 1 a.

3. Om det lägsta fastställda försäljningspriset understiger 3 000 euro skall medlemsstaten även fastställa den procentsats som skall tillämpas på den del av försäljningspriset som ligger mellan detta pris och 3 000 euro; denna procentsats får inte vara lägre än 4 %.

Artikel 5

Beräkningsunderlag

Det försäljningspris som avses i artiklarna 3 och 4 skall vara priset före skatt.

Artikel 6

Ersättningsberättigade följerättsinnehavare

1. Den ersättning som avses i artikel 1 skall tillfalla upphovsmannen till verket och, efter upphovsmannens död, efterträdande rättsinnehavare, om inte annat följer av artikel 8.2.

2. Medlemsstaterna får föreskriva obligatorisk eller frivillig kollektiv förvaltning av den ersättning som avses i artikel 1.

Artikel 7

Ersättningsberättigade följerättsinnehavare som är medborgare i tredje land

1. Medlemsstaterna skall föreskriva att upphovsmän som är medborgare i tredje land och, om inte annat följer av artikel 8.2, deras efterträdande rättsinnehavare skall omfattas av följerätten enligt detta direktiv och enligt den berörda medlemsstatens lagstiftning endast om lagstiftningen i det land i vilket upphovsmannen eller dennes efterträdande rättsinnehavare är medborgare tillåter skydd av följerätten i det landet för upphovsmän från medlemsstaterna och deras efterträdande rättsinnehavare.

2. På grundval av information från medlemsstaterna skall kommissionen så snabbt som möjligt offentliggöra en vägledande förteckning över de tredje länder som uppfyller det villkor som anges i punkt 1. Denna förteckning skall hållas uppdaterad.

3. Varje medlemsstat får jämställa upphovsmän som inte är medborgare i en medlemsstat men som har sin vanliga vistelseort i den medlemsstaten med sina egna medborgare för att skydda följerätten.

Artikel 8

Skyddstiden för följerätten

1. Skyddstiden för följerätten skall överensstämma med den som fastställs i artikel 1 i direktiv 93/98/EEG.

2. Trots vad som sägs i punkt 1 skall de medlemsstater som inte tillämpar följerätten den [tidpunkt för ikraftträdandet enligt artikel 13] under en period som löper ut senast den 1 januari 2010 inte vara skyldiga att tillämpa följerätten till förmån för efterträdande rättsinnehavare efter konstnärens död.

3. En medlemsstat för vilken punkt 2 är tillämplig kan ges ytterligare två år, om det är nödvändigt för att ge de ekonomiska aktörerna i medlemsstaten möjlighet att gradvis anpassa sig till följerättsystemet samtidigt som de behåller sin ekonomiska livskraft, innan det krävs att den tillämpar följerätten till förmån för efterträdande rättsinnehavare efter konstnärens död. Senast tolv månader innan den period som avses i punkt 2 löper ut skall den berörda medlemsstaten informera kommissionen med angivande av sina skäl, så att kommissionen, efter lämpligt samråd, kan avge ett yttrande inom tre månader efter det att informationen mottagits. Om medlemsstaten inte följer kommissionens yttrande skall den inom en månad meddela kommissionen detta och motivera sitt beslut. Medlemsstatens meddelande och motivering liksom kommissionens yttrande skall offentliggöras i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* och översändas till Europaparlamentet.

4. Om internationella förhandlingar om att utvidga följerätten på internationell nivå avslutas framgångsrikt inom de perioder som avses i artikel 8.2 och 8.3 skall kommissionen lägga fram lämpliga förslag.

Artikel 9

Rätt att erhålla uppgifter

Medlemsstaterna skall föreskriva att de ersättningsberättigade enligt artikel 6 under en period av tre år efter vidareförsäljningen får från de i artikel 1.2 angivna yrkesmässigt verksamma på konstmarknaden begära in alla de uppgifter som är nödvändiga för att säkerställa utbetalning av ersättningen avseende vidareförsäljningen.

KAPITEL III

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 10

Tillämpning i tiden

Detta direktiv skall tillämpas på alla originalkonstverk enligt artikel 2 som den 1 januari 2006 fortfarande skyddas av medlemsstaternas lagstiftning om upphovsrätt eller som vid denna tidpunkt uppfyller kriterierna för skydd enligt bestämmelserna i detta direktiv.

Artikel 11

Översynsklausul

1. Senast den 1 januari 2009 och därefter vart fjärde år skall kommissionen till Europaparlamentet, rådet samt Ekonomiska och sociala kommittén överlämna en rapport om genomförandet och effekterna av detta direktiv, i vilken särskild uppmärksamhet ägnas gemenskapsmarknadens konkurrenskraft när det gäller modern och samtida konst, särskilt gemenskapens situation i förhållande till relevanta marknader där följerätten inte tillämpas samt främjandet av konstnärligt skapande samt formerna för förvaltning i medlemsstaterna. Rapporten skall särskilt ta upp följerättens återverkningar på den inre marknaden samt följderna av införandet av följerätten i de medlemsstater som i sin nationella lagstiftning inte tillämpade denna rätt före ikraftträdandet av detta direktiv. I förekommande fall skall kommissionen överlämna förslag till anpassning av lägsta beloppsgränser och procentsatserna för ersättningen med hänsyn till förändringar i branschen, förslag angående det högsta belopp som anges i artikel 4.1, liksom alla

andra förslag den bedömer vara nödvändiga för att göra detta direktiv effektivare.

2. En kontaktkommitté inrättas härmed. Kommittén skall bestå av företrädare för medlemsstaternas behöriga myndigheter. En företrädare för kommissionen skall vara ordförande i kommittén, som skall sammanträda antingen på ordförandens initiativ eller på begäran av en medlemsstats delegation.

3. Kommittén skall ha följande uppgifter:

- Att arrangera samråd om alla frågor som är förknippade med tillämpningen av detta direktiv.
- Att underlätta informationsutbytet mellan kommissionen och medlemsstaterna om den relevanta utvecklingen på gemenskapens konstmarknad.

Artikel 12

Genomförande

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 1 januari 2006. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till de bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 13

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Artikel 14

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 27 september 2001.

På Europaparlamentets vägnar

N. FONTAINE

Ordförande

På rådets vägnar

C. PICQUÉ

Ordförande

**DIRECTIVE 2001/84/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL
of 27 September 2001
on the resale right for the benefit of the author of an original work of art**

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Article 95 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission ⁽¹⁾,

Having regard to the opinion of the Economic and Social Committee ⁽²⁾,

Acting in accordance with the procedure laid down in Article 251 of the Treaty ⁽³⁾, and in the light of the joint text approved by the Conciliation Committee on 6 June 2001,

Whereas:

- (1) In the field of copyright, the resale right is an unassignable and inalienable right, enjoyed by the author of an original work of graphic or plastic art, to an economic interest in successive sales of the work concerned.
- (2) The resale right is a right of a productive character which enables the author/artist to receive consideration for successive transfers of the work. The subject-matter of the resale right is the physical work, namely the medium in which the protected work is incorporated.
- (3) The resale right is intended to ensure that authors of graphic and plastic works of art share in the economic success of their original works of art. It helps to redress the balance between the economic situation of authors of graphic and plastic works of art and that of other creators who benefit from successive exploitations of their works.
- (4) The resale right forms an integral part of copyright and is an essential prerogative for authors. The imposition of such a right in all Member States meets the need for providing creators with an adequate and standard level of protection.
- (5) Under Article 151(4) of the Treaty the Community is to take cultural aspects into account in its action under other provisions of the Treaty.
- (6) The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works provides that the resale right is available only if legislation in the country to which the author belongs so permits. The right is therefore optional and subject to the rule of reciprocity. It follows from the case-law of the Court of Justice of the European

Communities on the application of the principle of non-discrimination laid down in Article 12 of the Treaty, as shown in the judgment of 20 October 1993 in Joined Cases C-92/92 and C-326/92 Phil Collins and Others ⁽⁴⁾, that domestic provisions containing reciprocity clauses cannot be relied upon in order to deny nationals of other Member States rights conferred on national authors. The application of such clauses in the Community context runs counter to the principle of equal treatment resulting from the prohibition of any discrimination on grounds of nationality.

- (7) The process of internationalisation of the Community market in modern and contemporary art, which is now being speeded up by the effects of the new economy, in a regulatory context in which few States outside the EU recognise the resale right, makes it essential for the European Community, in the external sphere, to open negotiations with a view to making Article 14b of the Berne Convention compulsory.
- (8) The fact that this international market exists, combined with the lack of a resale right in several Member States and the current disparity as regards national systems which recognise that right, make it essential to lay down transitional provisions as regards both entry into force and the substantive regulation of the right, which will preserve the competitiveness of the European market.
- (9) The resale right is currently provided for by the domestic legislation of a majority of Member States. Such laws, where they exist, display certain differences, notably as regards the works covered, those entitled to receive royalties, the rate applied, the transactions subject to payment of a royalty, and the basis on which these are calculated. The application or non-application of such a right has a significant impact on the competitive environment within the internal market, since the existence or absence of an obligation to pay on the basis of the resale right is an element which must be taken into account by each individual wishing to sell a work of art. This right is therefore a factor which contributes to the creation of distortions of competition as well as displacement of sales within the Community.
- (10) Such disparities with regard to the existence of the resale right and its application by the Member States have a direct negative impact on the proper functioning of the internal market in works of art as provided for by Article 14 of the Treaty. In such a situation Article 95 of the Treaty constitutes the appropriate legal basis.

⁽¹⁾ OJ C 178, 21.6.1996, p. 16 and OJ C 125, 23.4.1998, p. 8.

⁽²⁾ OJ C 75, 10.3.1997, p. 17.

⁽³⁾ Opinion of the European Parliament of 9 April 1997 (OJ C 132, 28.4.1997, p. 88), confirmed on 27 October 1999, Council Common Position of 19 June 2000 (OJ C 300, 20.10.2000, p. 1) and Decision of the European Parliament of 13 December 2000 (OJ C 232, 17.8.2001, p. 173). Decision of the European Parliament of 3 July 2001 and Decision of the Council of 19 July 2001.

⁽⁴⁾ [1993] ECR I-5145.

- (11) The objectives of the Community as set out in the Treaty include laying the foundations of an ever closer union among the peoples of Europe, promoting closer relations between the Member States belonging to the Community, and ensuring their economic and social progress by common action to eliminate the barriers which divide Europe. To that end the Treaty provides for the establishment of an internal market which presupposes the abolition of obstacles to the free movement of goods, freedom to provide services and freedom of establishment, and for the introduction of a system ensuring that competition in the common market is not distorted. Harmonisation of Member States' laws on the resale right contributes to the attainment of these objectives.
- (12) The Sixth Council Directive (77/388/EEC) of 17 May 1977 on the harmonisation of the laws of the Member States relating to turnover taxes — common system of value added tax: uniform basis of assessment ⁽¹⁾, progressively introduces a Community system of taxation applicable *inter alia* to works of art. Measures confined to the tax field are not sufficient to guarantee the harmonious functioning of the art market. This objective cannot be attained without harmonisation in the field of the resale right.
- (13) Existing differences between laws should be eliminated where they have a distorting effect on the functioning of the internal market, and the emergence of any new differences of that kind should be prevented. There is no need to eliminate, or prevent the emergence of, differences which cannot be expected to affect the functioning of the internal market.
- (14) A precondition of the proper functioning of the internal market is the existence of conditions of competition which are not distorted. The existence of differences between national provisions on the resale right creates distortions of competition and displacement of sales within the Community and leads to unequal treatment between artists depending on where their works are sold. The issue under consideration has therefore transnational aspects which cannot be satisfactorily regulated by action by Member States. A lack of Community action would conflict with the requirement of the Treaty to correct distortions of competition and unequal treatment.
- (15) In view of the scale of divergences between national provisions it is therefore necessary to adopt harmonising measures to deal with disparities between the laws of the Member States in areas where such disparities are liable to create or maintain distorted conditions of competition. It is not however necessary to harmonise every provision of the Member States' laws on the resale right and, in order to leave as much scope for national decision as possible, it is sufficient to limit the harmonisation exercise to those domestic provisions that have the most direct impact on the functioning of the internal market.
- (16) This Directive complies therefore, in its entirety, with the principles of subsidiarity and proportionality as laid down in Article 5 of the Treaty.
- (17) Pursuant to Council Directive 93/98/EEC of 29 October 1993 harmonising the term of protection of copyright and certain related rights ⁽²⁾, the term of copyright runs for 70 years after the author's death. The same period should be laid down for the resale right. Consequently, only the originals of works of modern and contemporary art may fall within the scope of the resale right. However, in order to allow the legal systems of Member States which do not, at the time of the adoption of this Directive, apply a resale right for the benefit of artists to incorporate this right into their respective legal systems and, moreover, to enable the economic operators in those Member States to adapt gradually to the aforementioned right whilst maintaining their economic viability, the Member States concerned should be allowed a limited transitional period during which they may choose not to apply the resale right for the benefit of those entitled under the artist after his death.
- (18) The scope of the resale right should be extended to all acts of resale, with the exception of those effected directly between persons acting in their private capacity without the participation of an art market professional. This right should not extend to acts of resale by persons acting in their private capacity to museums which are not for profit and which are open to the public. With regard to the particular situation of art galleries which acquire works directly from the author, Member States should be allowed the option of exempting from the resale right acts of resale of those works which take place within three years of that acquisition. The interests of the artist should also be taken into account by limiting this exemption to such acts of resale where the resale price does not exceed EUR 10 000.
- (19) It should be made clear that the harmonisation brought about by this Directive does not apply to original manuscripts of writers and composers.
- (20) Effective rules should be laid down based on experience already gained at national level with the resale right. It is appropriate to calculate the royalty as a percentage of the sale price and not of the increase in value of works whose original value has increased.
- (21) The categories of works of art subject to the resale right should be harmonised.

⁽¹⁾ OJ L 145, 13.6.1977, p. 1. Directive as last amended by Directive 1999/85/EC (OJ L 277, 28.10.1999, p. 34).

⁽²⁾ OJ L 290, 24.11.1993, p. 9.

- (22) The non-application of royalties below the minimum threshold may help to avoid disproportionately high collection and administration costs compared with the profit for the artist. However, in accordance with the principle of subsidiarity, the Member States should be allowed to establish national thresholds lower than the Community threshold, so as to promote the interests of new artists. Given the small amounts involved, this derogation is not likely to have a significant effect on the proper functioning of the internal market.
- (23) The rates set by the different Member States for the application of the resale right vary considerably at present. The effective functioning of the internal market in works of modern and contemporary art requires the fixing of uniform rates to the widest possible extent.
- (24) It is desirable to establish, with the intention of reconciling the various interests involved in the market for original works of art, a system consisting of a tapering scale of rates for several price bands. It is important to reduce the risk of sales relocating and of the circumvention of the Community rules on the resale right.
- (25) The person by whom the royalty is payable should, in principle, be the seller. Member States should be given the option to provide for derogations from this principle in respect of liability for payment. The seller is the person or undertaking on whose behalf the sale is concluded.
- (26) Provision should be made for the possibility of periodic adjustment of the threshold and rates. To this end, it is appropriate to entrust to the Commission the task of drawing up periodic reports on the actual application of the resale right in the Member States and on the impact on the art market in the Community and, where appropriate, of making proposals relating to the amendment of this Directive.
- (27) The persons entitled to receive royalties must be specified, due regard being had to the principle of subsidiarity. It is not appropriate to take action through this Directive in relation to Member States' laws of succession. However, those entitled under the author must be able to benefit fully from the resale right after his death, at least following the expiry of the transitional period referred to above.
- (28) The Member States are responsible for regulating the exercise of the resale right, particularly with regard to the way this is managed. In this respect management by a collecting society is one possibility. Member States should ensure that collecting societies operate in a transparent and efficient manner. Member States must also ensure that amounts intended for authors who are nationals of other Member States are in fact collected

and distributed. This Directive is without prejudice to arrangements in Member States for collection and distribution.

- (29) Enjoyment of the resale right should be restricted to Community nationals as well as to foreign authors whose countries afford such protection to authors who are nationals of Member States. A Member State should have the option of extending enjoyment of this right to foreign authors who have their habitual residence in that Member State.
- (30) Appropriate procedures for monitoring transactions should be introduced so as to ensure by practical means that the resale right is effectively applied by Member States. This implies also a right on the part of the author or his authorised representative to obtain any necessary information from the natural or legal person liable for payment of royalties. Member States which provide for collective management of the resale right may also provide that the bodies responsible for that collective management should alone be entitled to obtain information,

HAVE ADOPTED THIS DIRECTIVE:

CHAPTER I

SCOPE

Article 1

Subject matter of the resale right

1. Member States shall provide, for the benefit of the author of an original work of art, a resale right, to be defined as an inalienable right, which cannot be waived, even in advance, to receive a royalty based on the sale price obtained for any resale of the work, subsequent to the first transfer of the work by the author.
2. The right referred to in paragraph 1 shall apply to all acts of resale involving as sellers, buyers or intermediaries art market professionals, such as salesrooms, art galleries and, in general, any dealers in works of art.
3. Member States may provide that the right referred to in paragraph 1 shall not apply to acts of resale where the seller has acquired the work directly from the author less than three years before that resale and where the resale price does not exceed EUR 10 000.
4. The royalty shall be payable by the seller. Member States may provide that one of the natural or legal persons referred to in paragraph 2 other than the seller shall alone be liable or shall share liability with the seller for payment of the royalty.

Article 2

Works of art to which the resale right relates

1. For the purposes of this Directive, 'original work of art' means works of graphic or plastic art such as pictures, collages, paintings, drawings, engravings, prints, lithographs, sculptures, tapestries, ceramics, glassware and photographs, provided they are made by the artist himself or are copies considered to be original works of art.

2. Copies of works of art covered by this Directive, which have been made in limited numbers by the artist himself or under his authority, shall be considered to be original works of art for the purposes of this Directive. Such copies will normally have been numbered, signed or otherwise duly authorised by the artist.

CHAPTER II

PARTICULAR PROVISIONS

Article 3

Threshold

1. It shall be for the Member States to set a minimum sale price from which the sales referred to in Article 1 shall be subject to resale right.

2. This minimum sale price may not under any circumstances exceed EUR 3 000.

Article 4

Rates

1. The royalty provided for in Article 1 shall be set at the following rates:

- (a) 4 % for the portion of the sale price up to EUR 50 000;
- (b) 3 % for the portion of the sale price from EUR 50 000,01 to EUR 200 000;
- (c) 1 % for the portion of the sale price from EUR 200 000,01 to EUR 350 000;
- (d) 0,5 % for the portion of the sale price from EUR 350 000,01 to EUR 500 000;
- (e) 0,25 % for the portion of the sale price exceeding EUR 500 000.

However, the total amount of the royalty may not exceed EUR 12 500.

2. By way of derogation from paragraph 1, Member States may apply a rate of 5 % for the portion of the sale price referred to in paragraph 1(a).

3. If the minimum sale price set should be lower than EUR 3 000, the Member State shall also determine the rate applicable to the portion of the sale price up to EUR 3 000; this rate may not be lower than 4 %.

Article 5

Calculation basis

The sale prices referred to in Articles 3 and 4 are net of tax.

Article 6

Persons entitled to receive royalties

1. The royalty provided for under Article 1 shall be payable to the author of the work and, subject to Article 8(2), after his death to those entitled under him/her.

2. Member States may provide for compulsory or optional collective management of the royalty provided for under Article 1.

Article 7

Third-country nationals entitled to receive royalties

1. Member States shall provide that authors who are nationals of third countries and, subject to Article 8(2), their successors in title shall enjoy the resale right in accordance with this Directive and the legislation of the Member State concerned only if legislation in the country of which the author or his/her successor in title is a national permits resale right protection in that country for authors from the Member States and their successors in title.

2. On the basis of information provided by the Member States, the Commission shall publish as soon as possible an indicative list of those third countries which fulfil the condition set out in paragraph 1. This list shall be kept up to date.

3. Any Member State may treat authors who are not nationals of a Member State but who have their habitual residence in that Member State in the same way as its own nationals for the purpose of resale right protection.

Article 8

Term of protection of the resale right

1. The term of protection of the resale right shall correspond to that laid down in Article 1 of Directive 93/98/EEC.

2. By way of derogation from paragraph 1, those Member States which do not apply the resale right on (the entry into force date referred to in Article 13), shall not be required, for a period expiring not later than 1 January 2010, to apply the resale right for the benefit of those entitled under the artist after his/her death.

3. A Member State to which paragraph 2 applies may have up to two more years, if necessary to enable the economic operators in that Member State to adapt gradually to the resale right system while maintaining their economic viability, before it is required to apply the resale right for the benefit of those entitled under the artist after his/her death. At least 12 months before the end of the period referred to in paragraph 2, the Member State concerned shall inform the Commission giving its reasons, so that the Commission can give an opinion, after appropriate consultations, within three months following the receipt of such information. If the Member State does not follow the opinion of the Commission, it shall within one month inform the Commission and justify its decision. The notification and justification of the Member State and the opinion of the Commission shall be published in the *Official Journal of the European Communities* and forwarded to the European Parliament.

4. In the event of the successful conclusion, within the periods referred to in Article 8(2) and (3), of international negotiations aimed at extending the resale right at international level, the Commission shall submit appropriate proposals.

Article 9

Right to obtain information

The Member States shall provide that for a period of three years after the resale, the persons entitled under Article 6 may require from any art market professional mentioned in Article 1(2) to furnish any information that may be necessary in order to secure payment of royalties in respect of the resale.

CHAPTER III

FINAL PROVISIONS

Article 10

Application in time

This Directive shall apply in respect of all original works of art as defined in Article 2 which, on 1 January 2006, are still protected by the legislation of the Member States in the field of copyright or meet the criteria for protection under the provisions of this Directive at that date.

Article 11

Revision clause

1. The Commission shall submit to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee not later than 1 January 2009 and every four years thereafter a report on the implementation and the effect of this Directive, paying particular attention to the competitiveness of the market in modern and contemporary art in the Community, especially as regards the position of the Community in relation to relevant markets that do not apply the resale right and the fostering of artistic creativity and the management procedures in the Member States. It shall examine in particular its impact on the internal market and the effect of the introduction of the resale right in those Member States that did not apply the right in national law prior to the entry into force of this Directive. Where appropriate, the Commission shall submit proposals for adapting the minimum threshold and the rates of royalty to take account of changes in the sector, proposals relating to the maximum amount laid down in Article 4(1) and any other proposal it may deem necessary in order to enhance the effectiveness of this Directive.

2. A Contact Committee is hereby established. It shall be composed of representatives of the competent authorities of the Member States. It shall be chaired by a representative of the Commission and shall meet either on the initiative of the Chairman or at the request of the delegation of a Member State.

3. The task of the Committee shall be as follows:

- to organise consultations on all questions deriving from application of this Directive,
- to facilitate the exchange of information between the Commission and the Member States on relevant developments in the art market in the Community.

Article 12

Implementation

1. Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive before 1 January 2006. They shall forthwith inform the Commission thereof.

When Member States adopt these measures, they shall contain a reference to this Directive or shall be accompanied by such reference on the occasion of their official publication. The methods of making such a reference shall be laid down by the Member States.

2. Member States shall communicate to the Commission the provisions of national law which they adopt in the field covered by this Directive.

Article 13

Entry into force

This Directive shall enter into force on the day of its publication in the *Official Journal of the European Communities*.

Article 14

Addressees

This Directive is addressed to the Member States.

Done at Brussels, 27 September 2001.

For the European Parliament

The President

N. FONTAINE

For the Council

The President

C. PICQUÉ